

Jengirikollisuus Suomessa ja Ruotsissa

Vertaileva analyysi

Linnea Määttänen

Amk20223

Tekijät: Jengirikollisuuden Suomessa ja Ruotsissa: vertaileva analyysi**Opinnäytetyön muoto:** Tutkimuksellinen.**Julkisuusaste:** Julkinen**Ohjaaja:** Jari Saario ja Piia Käki**Tutkinto:** Poliisi (AMK)

Onko Suomi Ruotsin tiellä? Tätä kysymystä on hiljattain pohdittu mediassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Ruotsin jengirikollisuuteen liittyvä väkivalta ja ampumiset ovat viime vuosina eskaloituneet. Samaan aikaan Suomessa on havahduttu katujengien muodostumiseen tietyille alueille. Tämä tutkimus pyrkii vastaamaan yllä olevaan kysymykseen vertailemalla Suomen ja Ruotsin jengirikollisuutta. Tutkimuksessa selvitetään Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden eroja ja samankaltaisuuksia jengirikollisuuden kehityksen ja nykytilanteen osalta. Tutkimuksessa vertaillaan myös maiden keinoja ennaltaehkäistä ja torjua jengirikollisuutta.

Ruotsissa jengirikollisuus on kehittynyt vakavaksi ongelmaksi, jolla on vaikutuksia koko yhteiskuntaan. Suomessa poliisi on viime vuosina kohdentanut lisää resursseja katujengien vastaiseen työhön. Tutkimus kokoaa jengirikollisuuden asiantuntijoiden näkemyksiä jengirikollisuuden kehityksestä, nykytilasta, ennaltaehkäisystä ja torjunnasta. Tutkimukseen on haastateltu jengirikollisuuden asiantuntijoita Helsingin poliisilaitokselta, Sisä-Suomen poliisilaitokselta ja Ruotsin poliisista. Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluna ja koottu aineisto analysoitu sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksen johtopäätösten mukaan katujengi-ilmiö on kehittynyt Suomessa huolestuttavampaan suuntaan. Ulkomailta tulevat rikollisjärjestöt ovat vahvistaneet asemaansa osana Suomen järjestäytyntä rikollisuutta. Suomen poliisi on kuitenkin pystynyt pitämään jengirikollisuuden hallinnassa. Ruotsiin verrattaessa jengirikollisuuden haitat Suomessa jäivät lieväksi. Ruotsin poliisilla on arvokasta kokemusta ilmiön torjunnasta. Tämän kokemuksen hyödyntämistä Suomessa voitaisiin kehittää tulevaisuudessa.

Sivumäärä: 37**Tarkastuskuukausi ja vuosi:** Joulukuu 2024**Avainsanat:** jengirikollisuus, katujengit, Suomi, Ruotsi.

ABSTRACT

Authors: Gang criminality in Finland and Sweden: a comparative analysis

Type of thesis: *Research-based thesis.*

Publicity: Public

Supervisor: Jari Saario and Piia Käki

Degree: Bachelor of police services

Is Finland following in Sweden's footsteps? This question has recently been a topic of discussion in the media and public debate. Gang-related violence and shootings in Sweden have escalated in recent years. At the same time, Finland has become aware of the formation of street gangs in certain areas. This study aims to address the aforementioned question by comparing gang-related crime in Finland and Sweden. The research examines the differences and similarities in gang crime between Finland and Sweden, focusing on the development and current state of gang-related crime. Additionally, the study compares the methods employed by both countries to prevent and combat gang crime.

In Sweden, gang crime has developed into a serious problem that affects the whole society. In Finland, the police in recent years directed resources towards combating street gang crime. The study gathers expert's perspectives on gang criminality regarding its development, current state, prevention, and countermeasures. The study has interviewed experts on gang crime from the Helsinki Police Department, the Central Finland Police Department, and the Swedish Police. The study was conducted using thematic interviews and the material analyzed through content analysis.

The study concludes that the street gang phenomenon in Finland has developed in a more concerning direction. Criminal organizations from abroad have strengthened their position as part of Finland's organized crime. The Finnish police, however, have managed to keep gang crime under control. Compared to Sweden, the negative effects of gang crime in Finland remain mild. The Swedish police have valuable experience in combating this phenomenon. This experience could be utilized and further developed in Finland in the future.

Pages: 37

Month and year of review: December 2024

Keywords: Gangcriminality, streetgangs, Finland, Sweden.

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	2
2 Aihe ja tutkimuskysymykset	3
3 Tietoperustan esittely.....	5
4 Jengirikollisuuden operationalisointi.....	7
4.1 Käsitteet	9
5 Toteuttaminen.....	10
6 Tutkimusetiikka ja rajoitukset	13
7 Analyysi	14
7.1 Jengirikollisuuden kehitys	14
7.1.1 Jengirikollisuuden kehitys Suomessa.....	14
7.1.2 Jengirikollisuuden kehitys Ruotsissa	16
7.1.3 Ruotsin ja Suomen kehityksen vertailu.....	17
7.2 Jengirikollisuuden nykytila	18
7.2.1 Jengirikollisuuden nykytila Suomessa.....	19
7.2.2 Jengirikollisuuden nykytila Ruotsissa	20
7.2.3 Ruotsin ja Suomen nykytilan vertailu.....	21
7.3 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy.....	23
7.3.1 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy Suomessa.....	23
7.3.2 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy Ruotsissa	25
7.3.3 Ruotsin ja Suomen jengirikollisuuden torjunnan ja ennaltaehkäisyn vertailu	26
7.4 Nuorisorikollisuus ja jengirikollisuus.....	27
7.4.1 Nuorisorikollisuus ja jengirikollisuus Suomessa	28
7.4.2 Nuorisorikollisuus ja jengirikollisuus Ruotsissa.....	28
7.4.3 Suomen ja Ruotsin nuorisorikollisuuden vertailu suhteessa jengirikollisuuteen	29
8 Tulokset ja pohdinta.....	30
9 Lähteet.....	34
10 Liitteet.....	37
10.1 Haastattelurunko	37

1 JOHDANTO

Jengirikollisuus on ollut viime vuosina paljon esillä niin mediassa kuin poliittisessa ja yhteiskunnallisessa keskustelussakin. Aihepiiri herättää voimakkaita tunteita ja on vahvasti politisoitunut. Suomessa jengirikollisuutta peilataan usein Ruotsin tilanteeseen, jossa jengeihin liittyvä väkivalta on vuosi vuodelta entisestään eskaloitunut. Suomessa on huolestuneena seurattu syksyn 2023 aikana kärjistynyttä jengisotaa ja ampumisia. Mediassa on nostettu esiin huoli jengirikollisuuden mahdollisesta kehityksestä Suomessa (Blomqvist, 2023). Samaan aikaan Suomessa nuorten tekeminen rikosten määrä kasvanut rajusti. Huolta aiheuttaa myös nuorten tekemien ryöstöjen lisääntyminen. Esimerkiksi alaikäisten nuorten ryöstöpäilyt nousivat 119 prosenttia vuonna 2022, vuoden 2021 lukuihin verrattuna (Savolainen, 2024). Poliisi on identifioinut Helsingissä ja Turussa useita katujengejä (Naakka, 2022). Pelko Suomen katujengien kehittymisestä ja maahanmuuttajataustaisten haavoittuvista lähiöistä kotoisin olevien nuorten ajautumisesta rikolliseen toimintaan näkyy Suomen poliittisessa keskustelussa (Keski-Heikkilä, 2023). Hallitus on nostanut esille ilmiön torjunnan tärkeyden (Rantanen, 2023). Suomessa pohditaan yhä useammin, onko Suomi Ruotsin tiellä. Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla Suomen ja Ruotsin järjestäytyneen rikollisuuden kehitystä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tutkimus pyrkii myös luomaan katsauksen keinoihin, joilla järjestäytyntä rikollisuutta voidaan ennaltaehkäistä ja torjua.

Aihetta voi kuvailla sekä ajankohtaiseksi että erittäin monitahoiseksi. Tutkimus pyrkii keskittymään sekä jengirikollisuuteen että järjestäytyneeseen rikollisuuteen ilmiöinä. Tutkimuksessa näiden kahden ilmiön nähdään olevan voimakkaasti sidoksissa toisiinsa. Tutkimuksen näkökulma rajautuu jengirikollisuuteen ja katujengeihin osana järjestäytyntä rikollisuutta. Rajauksessa tulee ottaa huomioon, että järjestäytyntä rikollisuus sekä Suomessa että Ruotsissa käsittää paljon muutakin kuin jengirikollisuuden ja katujengit. Tutkimuksen rajaus on perusteltua aiheen ajankohtaisuuden ja varsinkin Ruotsissa näkyvillä olevien trendien kautta. Katujengit ja jengirikollisuus muodostavat yhä vakavamman yhteiskunnallisen ongelman ja kasvattavat rooliaan osana järjestäytyntä rikollisuutta (Nurila, 2023). Järjestäytyneen rikollisuuden ja jengirikollisuuden määritelmä on pitkään ollut kiistelystä kohteena aihetta käsittelevässä tutkimuskirjallisuudessa. Missä menee raja järjestäytyneen rikollisuuden, jengirikollisuuden, katujengien ja rikoksia tekevien kaveriporukoiden välillä? Tutkimuksen pyrkimyksenä ei ole löytää ratkaisua tähän ongelmaan. Jengirikollisuus ja järjestäytyntä rikollisuus tullaan tutkimuksessa määrittelemään tavalla, joka palvelee tutkimuksen tarkoitusta.

Suomen jengirikollisuutta, järjestäytyntä rikollisuutta ja varsinkin sen kehitystä ja taustalla vaikuttavia syitä on tutkittu varsin vähän. Suomen ja Ruotsin tilannetta on verrattu mediassa ja poliittisessa

keskustelussa paljonkin, mutta analyttistä ja tieteellistä materiaalia aiheesta on suhteellisen vähän. Kyseessä on politisoitunut ja ns. "mediaseksikäs" aihe, jonka tutkimiseen liittyy paljon eettisiä haasteita. Aiheeseen perehtyminen objektiivisesta ja analyttisestä näkökulmasta voidaan nähdä tarpeellisenä sekä poliisin ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Poliisi on viime vuosina korostanut rikollisuuden ennaltaehkäisyn tärkeyttä ja panostanut ennalta estävän toiminnan kehittämiseen. Uusimuotoinen jengiytyminen ja nuorisrikollisuus nähdään poliisin strategiassa yhtenä keskeisenä toimintaympäristön muutoksena. Ennaltaehkäisevä työ on mainittu erityisesti nuorisrikollisuuden ja jengirikollisuuden yhteydessä tärkeänä osana strategiaa. (Poliisi 2024.) Tutkimus pyrkii tarjoamaan resursseja tämän työn tueksi tuottamalla tietoa ja analyysia Suomessa tehtävän jengi- ja järjestäytyneen rikollisuuden ennaltaehkäisevän työn tueksi. Tarkoituksena on koota asiantuntijoiden näkemyksiä sekä jengirikollisuuden kehityksestä että keinoista sen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Haastatteleamalla asiantuntijoita Suomesta ja Ruotsista saadaan koottua näkemyksiä saman ilmiön parissa toimivilta asiantuntijoilta, jotka kuitenkin toimivat hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä. Erityisesti Tukholman poliisin asiantuntijan tietämys pidemmälle eskaloituneen rikollisuuden syistä, keinoista sen torjuntaan sekä ennaltaehkäisyyn ovat mielenkiintoisia Suomen tilanteen kannalta.

Tutkimuksen ydintehtävänä on selvittää jengirikollisuuden keskeiset kehityskulut viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa ja Ruotsissa; millaista jengirikollisuus on ja miten se on kehittynyt? Tavoitteena on myös koota haastateltavien näkemykset siitä, miten jengirikollisuutta voidaan torjua ja ennaltaehkäistä. Tarkoituksena on selvittää, mitä yhtäläisyyksiä ja eroja Suomen ja Ruotsin jengirikollisuus -ilmiöissä on. Mitkä syyt vaikuttivat Ruotsin jengirikollisuuden eskaloitumisen taustalla, ja onko Suomessa nähtävissä samanlaisia riskitekijöitä?

Tutkimuksen kiinnostuksen kohteena on myös, missä määrin jengirikollisuus tai katujengit Suomessa ottavat vaikutteita ja inspiraatiota Ruotsista. Syksyllä 2023 paljastunut ruotsalaisen Dödspatrollenin operaatio huumekaupan laajentamiseksi Suomeen yhteistyössä suomalaisen katujengin kanssa osoittaa, että Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden yhteys ei ole ainoastaan henkinen (Kantola, 2023a). Minkälaisena riskinä suomalaiset ja ruotsalaiset asiantuntijat näkevät ilmiön levittäytymisen Suomeen joko matkimisen tai konkreettisten yhteyksien kautta?

2 AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen keskeisimpänä tarkoituksena oli selvittää, minkälaista jengirikollisuutta Suomessa ja Ruotsissa esiintyy, ja miten jengirikollisuus on molemmissa maissa kehittynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tutkimuksessa nostetaan esille ja analysoidaan molempien maiden välillä havaittuja eroja ja samankaltaisuuksia jengirikollisuuden kehityksen ja trendien taustalla. Tutkimus pyrkii myös

selvittämään asiantuntijoiden näkökulmasta toimivimmat keinot jengirikollisuuden torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn. Ruotsin poliisin näkemykset jengirikollisuuden ennaltaehkäisystä tarjoavat hyödyllistä tietoa Suomen poliisille. Jengirikollisuus on Ruotsissa järjestäytyneempää, hierarkkisempaa ja huomattavasti väkivaltaisempaa kuin Suomessa. Ruotsin viranomaiset ovat pystyneet seuraamaan jengirikollisuusongelman eskalaatiota jo pitkään. Tutkimus tarkastelee miten erilaisessa toiminta ympäristössä toimiminen, ja kehityskulun eskalaation havainnointi on vaikuttanut näkemyksiin järjestäytyneen rikollisuuden kehityksestä ja erityisesti näkökulmiin ilmiön ennaltaehkäisystä.

Tutkimus pyrkii selvittämään, miten järjestäytyneen rikollisuuden toimintakenttä on muuttunut Suomessa ja Ruotsissa vertailujakson aikana. Onko vakava järjestäytyneen rikollisuuden piirissä tapahtuva väkivaltarikollisuus, ampumiset ja huumekauppa siirtynyt tai siirtymässä moottoripyöräjengeiltä ja yksittäisiltä diilereiltä jengeille, jotka identifioituvat tiettyihin asuinalueisiin ja linkittyvät usein toisen polven maahanmuuttajiin? Missä vaiheessa tätä kehitystä ollaan, jos sellaista on havaittavissa? Minkälaista muutosta tämä aiheuttaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvässä väkivallassa? Tutkimus pyrkii tarjoamaan jengirikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden parissa työskenteleville poliisin asiantuntijoille mahdollisuuden nostaa monipuolisesti esiin jengirikollisuuteen ilmiönä liittyviä trendejä, kehityskulkuja, niiden syitä ja seurauksia. Keskeisessä roolissa ovat poliisin asiantuntijoiden näkemykset ilmiön torjunnasta. Analyysi pohjautuu eri maista tulevien poliisin asiantuntijoiden näkemysten vertailulle.

Suomen tapaukseen liittyen halutaan nostaa esille erityisesti nuorisorikollisuuden trendit ja niiden liittymät katujengeihin ja jengirikollisuuteen. Yhä harvempi suomalainen nuori tekee rikoksia, mutta silti nuorten tekemien rikosten määrä on lisääntynyt. Lisäksi nuoret tekevät yhä vakavampia rikoksia. Nuorten tekemät rikokset kasautuvat yhä pienemmälle osalle nuorista. (Kivimäki, 2024.) Suomessa ei vielä katsota olevan varsinaista jengirikollisuutta, vaan puhutaan katujengeistä. Kuitenkin poliisin identifioimien katujengien pelätään voivan kehittyä siihen suuntaan (Kerkelä, 2023). Tuleeko suomalaisten nuorten rikollisuudesta olla tosissaan huolissaan, vai onko kyseessä muuttuneen lainsäädännön ja lisääntyneen ilmoitusherkkyuden tilastoihin luoma harha (Kivimäki 2024)? Onko kehitys merkki tiettyjen nuorten rikollisuutta ihannoivasta elämäntyylistä ja voiko tämä johtaa jengirikollisuuden kehittymiseen Suomeen? Onko Suomen kehitys verrattavissa Ruotsin aikaisempaan kehitykseen? Mitä kehityskulkuja Ruotsissa oli havaittavissa ennen tilanteen kärjistymistä? Onko Suomessa nähtävissä näitä samoja merkkejä?

Tutkimus toteutettiin vertailevana tapaustutkimuksena. Vertailun kohteena on jengirikollisuus Suomessa ja Ruotsissa. Aineisto koostuu jengirikollisuuden asiantuntijoiden haastatteluista. Haastattelut ovat jengirikollisuuden asiantuntijoita Tukholman poliisilaitokselta, Helsingin poliisilaitokselta ja Sisä-Suomen poliisilaitokselta. Haastattelut on koottu, litteroitu ja analysoitu sisältöanalyysiä ja teemahaastattelua käyttäen.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten jengirikollisuus on kehittynyt Suomessa ja Ruotsissa viimeisen 10 vuoden aikana?
2. Mitkä ovat jengirikollisuuden tämän hetken trendejä Suomessa ja Ruotsissa?
3. Miten jengirikollisuutta tulisi ennaltaehkäistä ja torjua poliisin näkökulmasta?

3 TIETOPERUSTAN ESITTELY

Osiossa esitetään katsaus tutkimuksen aiheeseen. Jengirikollisuutta käsitellään yleisestä näkökulmasta, jonka jälkeen annetaan yleiskatsaus jengirikollisuustilanteeseen Suomessa ja Ruotsissa. Lopuksi luvussa esitellään tutkimuksen teoriapohja.

Jengirikollisuutta voidaan nähdä esiintyneen aina urbaaneissa ympäristöissä, mutta ongelman katsotaan tutkimuskirjallisuudessa kärjistyneen erityisesti 1980-luvulta eteenpäin. Kehityksen voidaan katsoa lähteneen Yhdysvalloista. Erityisesti Yhdysvaltojen huono-osaisissa ja enimmäkseen värillisten asuttamissa lähiöissä rikollisuus ja väkivaltarikokset kasvoivat huomattavasti 1980 ja 1990-luvuilla. Iso-Britanniassa on myöhemmin havaittu vastaavaa kehitystä. Ilmiö on havaittavissa muuallakin Euroopan urbaaneissa ympäristöissä, joissa usein yhdistyy huono-osaisuus ja lähiöt, joihin on keskittynyt paljon toisen sukupolven maahanmuuttajia. Jengirikollisuus on myös merkittävä ongelma monissa kehittyvissä matalan tulotason maissa. Erityisesti Etelä-Amerikan huumerikollisuuden ja jengirikollisuuden katsotaan riistäytyneen käsissä ja vaikeuttavan huomattavasti valtioiden toimintaa ja kehitystä. (Woods 2017, 13–24.)

Ruotsi on muuttunut verrattain lyhyessä ajassa valtiosta, jonka väkivaltarikos- ja ampumistilastot olivat maailman alhaisimpia, tilanteeseen, jossa ampuma-aseväkivallan vertailukohteet eivät enää löydy Euroopasta vaan Yhdysvalloista tai Etelä-Amerikasta. Ruotsissa rikollisuus kokonaisuutena on lisääntynyt 1990-luvulta alkaen, mutta erityisesti ampumiset ja räjähdykset ovat lisääntyneet dramaattisesti. (Luodelahti 2022, 5–10.) Ruotsin järjestäytyneen rikollisuuden toimintakenttä on kokenut 1990-luvulta ison muutoksen, jossa aikaisemmin keskeisessä roolissa olleet moottoripyöräjengit ovat korvautuneet köyhiin lähiöihin, nuoriin ja toisen sukupolven maahanmuuttajiin linkittyvillä jengeillä. Jengien toimintatavat ovat huomattavasti lisänneet järjestäytyneeseen rikollisuuteen linkittyvää väkivaltarikollisuutta. (Wierup 2020, 9–12.) Toiminnan vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ovat olleet huomattavasti tuhoisammat. Jengirikollisuuden aiheuttamat ongelmat ovat olleet jo vuosikausia yksi Ruotsin sisäpolitiikan keskeisimmistä haasteista. Jengirikollisuus nähdään jo systeemitason uhkana Ruotsille. (Regeringskansliet 2023.)

Toimittaja Diamant Salihu on kuvannut Ruotsin nykyisen jengirikostilanteen kärjistymisen alkusysäykseksi kaveriporukan välistä riitaa ryöstösaaliista. Seuranneesta koston kierteestä syntyivät Ruotsin suurimmat ja vaarallisimmat jengit ”Dödspatrullen” ja ”Shottas”. Salihu kuvaa kirjassa ympäristöä, jossa nuoret toisen sukupolven maahanmuuttajat kokevat tulevaisuutensa näköalattomaksi Tukholman lähiöissä. Rikollinen elämäntyö näyttäytyy ainoana keinona saavuttaa statusta ja varallisuutta. Salihu kuvaa useita nuoria, jotka joutuvat rikoskierteeseen. Jengeihin liittyvät ovat nuorimillaan 13-vuotiaita. Sosiaalityöntekijät, poliisi ja yhteiskunta osoittautuivat kyvyttömäksi katkaistaan nuorten luisumista osaksi jengirikollisuutta. Jengien kulttuuriin liittyy vahvasti rap-musiikin ja väkivaltarikosten kautta rakennettu jengin ”brändi”. Jengin kunnian loukkaamisesta seuraavat kostoiskut ovat johtaneet yhä kärjistyvään väkivallan kierteeseen. (Salihu 2021.)

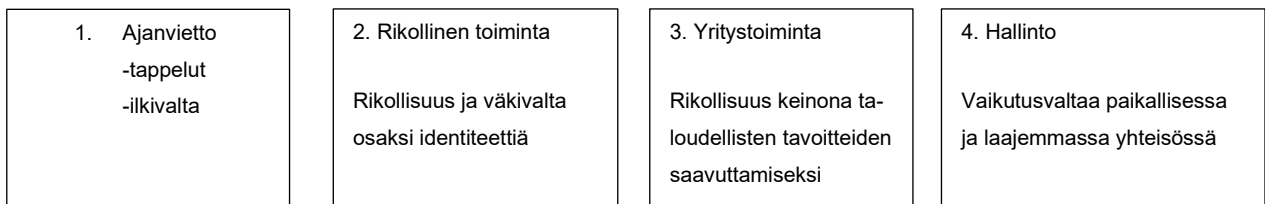
Suomessa tilannekuva eroaa jonkin verran Ruotsista. Suomessa on arvioitu olevan noin 80–100 rikollisjärjestöä, joilla on noin 1000 jäsentä. Suurin osa näistä koostuu moottoripyöräjengeistä. Suomessa järjestäytyneen rikollisuuden kenttä on monipuolinen, mutta sen tärkeimmät markkinat koostuvat huumausaineista, ihmiskaupasta ja petoksista. Keskusrikospoliisi on luokitellut järjestäytyneen rikollisuuden Suomessa neljään ryhmään; 1. verkostomainen rikollisuus, 2. tunnukselliset rikosryhmät, 3. ulkomailta johdetut ryhmät ja 4. rikollisuutta mahdollistavat ryhmät. Jukaraisen selvitys nostaa esiin myös katujengit, joista nousseista ryhmistä osa täyttää järjestäytyneen rikollisuuden kriteerit. Ajan mittaan suomalaiset katujengityypiset ryhmittymät voisivat kehittyä ammattimaisiksi järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiksi. (Jukarainen ym. 2023, 10–27.) Suomessa katujengeissä on usein kyse nuorisoporukoista, jotka ovat pääosin maahanmuuttajataustaisilta alueilta, ja jotka osallistuvat rikolliseen toimintaan. Suomessa nuorisojengit eivät kuitenkaan perustu rotuun tai etnisyyteen samalla tavalla kuin muissa maissa, vaikka ne linkittyvätkin vähemmistöryhmiin. (Covey 2010, 119-120.)

Pyynnönen ja Mäkinen (2023) taustoittavat Suomen katujengikonfliktien kehitystä käyttämällä apunaan Helsingin Sanomien laajaa artikkelia katujengien välisistä konflikteista Suomessa. Myös Suomessa konflikti alkoi ulkopuolisen silmiin pieneltä vaikuttavalta kunniaan liittyvästä riidasta. L-Cityyn (Leppävaaraan yhdistetty katujengi) linkitetty Yuzy Brown julkaisi kappaleen, jota pidettiin pilkkalauluna toiseen katujengiin kuuluvia räppäreitä kohtaan. Kiista johti lopulta tappeluun Pikku Huopalahdessa ja myöhemmin puukotukseen Itiksen kauppakeskuksessa. Puukottajan uskottiin olevan Kerza, joka on Yuzy Brownin kaveri. Konflikti eskaloitui myöhemmin myös ampumiseksi ja pahoinpitelyksi, joihin liittyi Yuzy Brown, hänen seurueensa, Milan Jaff, artistikaveri Cavallini ja toisia kurdimiehiä. Tapahtumaketju tuli päätökseensä Helsingin Kaivopuistossa, jossa poliisi onnistui estämään Jaffin, Cavallinin ja muiden kurdinuorten suunnitteleman ampumisen Yuzy Brownin keikalle. (Pyynnönen ja Mäkinen, 2023, 13–17.) Suomen katujengikonfliktissa toistuu kunniaan, kostamiseen ja rap-skeneen linkittyvät teemat, jotka voidaan nähdä katujengien keskeisenä toimintakulttuurina myös muualla maailmassa.

laaja ilmiö, joka käsittää jengirikollisuuden lisäksi esimerkiksi moottoripyöräjengejä, ympäristörikollisia, taloudellista rikollisuutta ja ulkomailta toimivaa huumerikollisuutta (Jukarainen ym. 2023, 11). Tutkimuksen selkeä mielenkiinnonkohde on kuitenkin Ruotsin jengirikollisuus-ilmiö, sen taustat ja ilmiön vertailukohdat Suomeen. Täten huomion keskittäminen jengirikollisuusilmiöön osana järjestäytyneitä rikollisuutta nähdään tärkeänä. Suomessa ei ole vielä Ruotsin ilmiöön verrattavia kotimaisia rikollisjengejä, joten huomio kiinnittyy katujengeihin. Suomen katujengien voidaan katsoa ottavan inspiraatiota vähintään kulttuurillisesti tai imagollisesti ruotsalaisista ja muiden maiden jengirikollista. Yksi tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä on, voiko Suomen katujengeistä kehittyä järjestäytyneeseen rikollisuuteen osallistuvia jengirikollisia. Määritelmän on oltava suhteellisen laaja, jotta se kattaa ilmiön erilaiset esiintymismuodot Suomessa ja Ruotsissa.

Näihin syihin pohjautuen jengirikollisuus pyritään määrittelemään ja hahmottamaan tutkimuksen tarkoitusta peilaten. Tutkimuksen rajauksessa järjestäytyneitä rikollisuutta käsitellään nimenomaan jengirikollisuuden näkökulmasta. Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmä pohjautuu Europolin ja Suomen rikoslain määritelmään, joka pohjautuu YK:n yleissopimukseen järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä (Laakso 2019, 18). Rikoslain 6 luvun 5§:n toisen momentin mukaan kyseessä on oltava vähintään kolmen henkilön ryhmä, joka pysyy kasassa tietyn ajan ja toimii yhteistuumin tehdäkseen vakavia rikoksia (RL 1889/39). Jengirikollisuuden hahmottamisen työkaluna käytetään tutkimuksessa sosiologian ja rikosoikeuden professorin James Densleyn kehittää lineaarista jatkumoa. Densleyn jatkumossa toiminta alkaa harmittomana pikkurikoksina näyttäytyvänä toimintana ja vähitellen kehittyy kohti jengirikollisuutta, joka lopulta kehittyy organisoiduksi järjestäytyneen rikollisuuden toiminnaksi. Ryhmä alkaa usein kaveriporukkana, josta erilaisten vaiheiden kautta saattaa kehittyä jengirikollisuutta tuottava ryhmä. Jokainen ryhmä ei saavuta kehityksen jokaista vaihetta, vaan kehitys voi jäädä hyvinkin epäorganisoidulle asteelle. Tutkimuksessa jatkumoa ei pyritä käyttämään tietyn ryhmän määrittelyyn, vaan yleisesti jengirikollisuuden ilmiön hahmottamiseen. Jatkumon kautta voidaan käyttää jengirikollisuuden tietynlaisen vakavuusasteen kuvailuun. Ensimmäisessä vaiheessa kyseessä on yleensä kaverisuhteisiin perustuva porukka, joka keskittyy ajanviettoon, ja jonka rikollisuus on opportunistista. Kyse voi esimerkiksi olla ilkeistä tai nuorison välisistä tappeiluista. Toisessa vaiheessa rikollisuus normalisoituu ja kehittyy osaksi jengin identiteettiä. Rikollisuudella pyritään ilmentämään tietynlaista elämäntyyliä, joka kytkeytyy identiteettiin. Kolmannessa vaiheessa rikollisella toiminnalla on jo selkeitä taloudellisia intressejä, joita voidaan verrata yritystoimintaan. Toiminta liittyy usein tietyn alueen huumekauppaan. Viimeistä vaihetta kutsutaan hallintovaiheeksi, jossa jengi pyrkii kontrolloimaan tietyn alueen ihmisten elämän kaikkia osa-alueita. Neljänten vaiheeseen voi liittyä myös vaikutusvallan tavoittelu laajemmin yhteisössä tai jopa yhteiskunnassa. Tässä vaiheessa väkivalta on vakiintunut tärkeäksi jengin tavoitteiden edistämisen mekanismiksi. Usein kyseessä on nimenomaan ampuma-aseväkivalta. (Densley 2013, 43-53.) Analyysissä

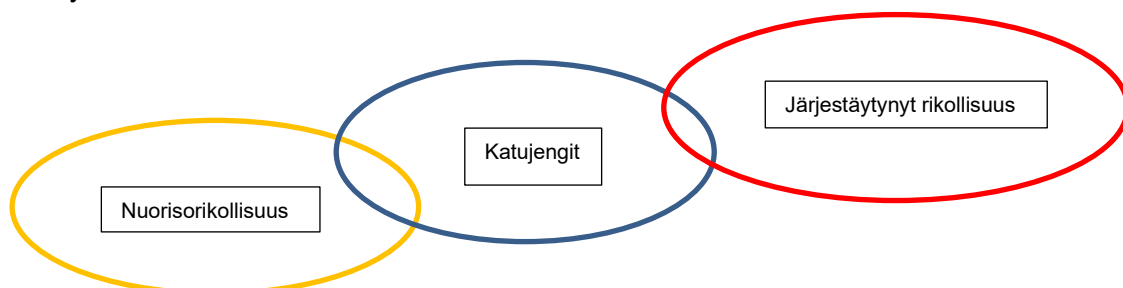
Suomen ja Ruotsin jengirikollisuusilmiötä pyritään hahmottamaan osana tätä jatkumoa ja asemoi-
maan maiden jengirikollisuus osaksi Densleyn jatkumoa.

Kuva 1. Densleyn jatkumon vaiheet (mukaillen Densley 2013)

Tutkimus pyrkii hahmottamaan ilmiötä Suomessa ja Ruotsissa viimeisen 10 vuoden ajalta nykyhet-
keen. Tutkimuksen kohteena eivät ole tietyt Suomessa tai Ruotsissa toimivat jengit, vaan ilmiön ke-
hitys ja vertailukohtat yleisesti. Tästä syystä aihetta ei olla rajattu tai määritelty liian tiukasti. Täten
haastateltavilla on mahdollisuus nostaa vapaammin esille ilmiön liittyviä tärkeäksi kokemiaan tren-
dejä ja teemoja. Tutkimuksessa ei käsitellä salassa pidettäviä tietoja, vaan kuvaillaan ilmiötä yleisellä
tasolla.

Tutkimuksessa puhutaan nuorisorikollisuudesta, katujengeistä ja järjestäytyneestä rikollisuudesta.
Nuorisorikollisuus ja katujengit nähdään tutkimuksessa erillisinä ilmiöinä, jotka ovat kuitenkin yhtey-
dessä toisiinsa. Samoin katujengien ja järjestäytyneen rikollisuuden katsotaan kytkeytyvän toisiinsa.
Ilmiö hahmoitetaan tutkimuksessa alla olevan kaavion kautta, joka on mukautettu yhden haastatelta-
van käyttämästä kaaviosta.

Kuva 2. Katujengien ja järjestäytyneen rikollisuuden kytkeytyminen. (Mukautettu haastateltavan kaaviosta 2024)

4.1 Käsitteet

Tässä alaluvussa määritellään tutkimuksessa käytössä olevat jengirikollisuuteen liittyvät käsitteet.

Jengi toimii tutkimuksessa eräänlaisena kattokäsitteenä. Jengi- sanaa käytetään kansainvälisesti
jengeihin liittyvän sosiaalisen ilmiön kuvaamiseen (Forss, 2023, 10). Jengi- ja jengirikollisuus sanaa
käytetään opinnäytetyössä katujengejä ja Ruotsin jengirikollisuuden kuvaamiseen ilmiöinä. Suomen
katujengit sijoittuvat yllä olevassa kuvassa keskelle, kun taas Ruotsin jengit voidaan laskea jo järjes-
täytyneeksi rikollisuudeksi.

Järjestäytynyt rikollisuus määritellään tässä tutkimuksessa rikoslain 6 luvun 5§:n toisen momentin mukaan. Järjestäytynyt rikollisuus on monimuotoinen ja laaja ilmiö, joka sisältää monenlaisia ryhmiä. Suomessa järjestäytynyt rikollisuus sisältää verkostomaisen rikollisuuden, tunnukselliset rikollisryhmät, ulkomailta johdetut rikolliset ryhmät ja rikollisuutta mahdollistavat tekijät. (Forss 2023, 5.) Tämä tutkimus hahmottaa järjestäytyneen rikollisuuden toimintana, joka sijoittaa Densleyn jatkumolla kolmanteen ja neljänteen vaiheeseen.

Katujengit hahmotetaan tutkimuksessa järjestäytyneen rikollisuuden ja nuorisorikollisuuden väliin asettuvaksi ryhmäksi. Katujengit ovat usein hierarkialtaan ja koostumukseltaan löyhempiä kuin järjestäytynyt rikollisuus. Katujengien rikollisuus on kuitenkin vakavampaa verrattuna alaikäisistä koostuviin nuorisojoukkoihin. Katujengit ovat ryhmiä, joilla on nimi ja identiteetti ja jotka usein identifioituvat tiettyyn kaupunginosaan tai alueeseen. Ryhmän jäsenet ovat pääasiassa parikymppisiä, mutta joukossa voi olla myös nuorempia. (Forss 2023, 9.)

Moottoripyöräjengillä tarkoitetaan tunnuksellisia rikollisryhmiä. Tunnukselliset rikollisryhmät ovat yksi Suomessa tunnistettu järjestäytyneen rikollisuuden muoto. Moottoripyöräjengit ovat vakiinnuttaneet rikollisen toimintansa Suomeen. Moottoripyöräjengit omaavat tunnuksia, hierarkkisen rakenteen ja tarkat säännöt. (Jukarainen ym 2023, 15.)

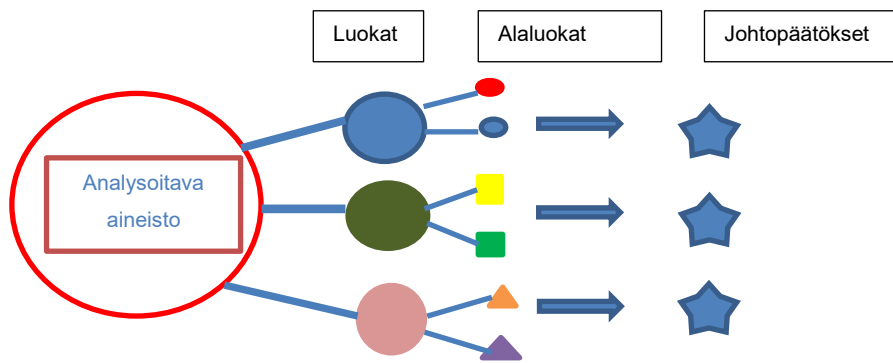
Nuorisorikollisuudella tarkoitetaan kaikkea rikollisuutta, jossa tekijä on alle 21-vuotias. Nuorisorikollisuutta käsitellään tutkimuksessa ilmiönä. Ilmiössä nuorten rikollisuus nähdään impulsiivisena ja suunnittelemattomana toimintana, joka kasaantuu pienelle rikosaktiiviselle ryhmälle nuorista. (Forss 2023, 7.)

5 TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen analyysi perustuu jengirikollisuuden asiantuntijoiden haastatteluihin. Haastateltavat ovat kokeneita poliiseja, joilla on runsaasti kokemusta työstä jengirikollisuuden parissa. Osa haastateltavista työskentelee pääasiassa katujengien parissa, ja osa pääasiassa järjestäytyneen rikollisuuden parissa. Haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa anonyyminä. Heidän henkilötietonsa ja työroolinsa on ainoastaan tutkimuksen tekijän tiedossa. Haastateltavat on tutkimusprosessin alussa numeroitu. Haastateltavien antamien haastatteluiden tallenteet, litteroinnit ja analyysit on merkitty ainoastaan kyseisen haastateltavan numerolla. Haastateltavien numeroinnin sisältävä dokumentti ja muut tutkimukseen liittyvät alkuperäiset lähteet, kuten äänitteet ja litteroinnit säilytetään salasanalla suojatulla muistitikulla tutkimuksen valmistumiseen asti. Tutkimus ei sisällä salassa pidettävää tietoa. Tutkimus käsittelee jengirikollisuutta ja järjestäytyntä rikollisuutta yleisellä tasolla ilmiönä, ei yksittäisten ryhmien tai henkilöiden kautta. Tutkimuksessa ei mainita jengeihin tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyneitä henkilöitä tai ryhmittymiä, muutoin kuin julkisiin lähteisiin nojaten.

Tutkimuksen menetelmä pohjautuu kvalitatiiviseen tutkimukseen, jossa tutkimuksen kohdetta pyritään ymmärtämään mahdollisimman monipuolisesti tutkimuskohteen eri nyanssit laajasti huomioiden. Kvalitatiivisen tutkimuksen katsotaan pystyvän tarjoamaan syvällistä tietoa tutkitusta aiheesta. (Vilkkä 2021, luku laadullinen tutkimus.) Tapaustutkimusta pidetään erityisen hyödyllisenä menetelmänä, kun halutaan hankkia syvällistä, monipuolista ja nyansoitua tietoa tietystä tapauksesta. Tapaustutkimus on luonteeltaan vertaileva, ja kahden tapauksen vertailu on yleistä tapaustutkimuksissa. (Halperin & Heath 2017, 214.) Tutkimus suoritettiin vertailevana tapaustutkimuksena, joissa Ruotsin ja Suomen jengirikollisuuden ympäristöt toimivat vertailtavina tapauksina. Tutkimuksen tarkoituksena oli perehtyä jengirikollisuuteen ilmiönä. Jengirikollisuus on monimutkainen ja monisyinen ilmiö, jonka taustalla vaikuttaa moninaisia yhteiskunnallisia ja yksilöllisiä syitä. Kvalitatiivisen tapaustutkimuksen voidaan katsoa sopivan erityisen hyvin monimutkaisen ilmiön tarkasteluun.

Tutkimuksen ensisijainen lähdeaineisto koostuu haastateltavien kertomuksista. Haastattelut on suoritettu teemahaastatteluin. Haastattelut on äänittämisen jälkeen litteroitu ja analysoitu. Tutkimuksen tulokset perustuvat haastatteluiden analyysille. Tutkimuksen analyysi perustuu teemahaastatteluiden sisällönanalyysiin. Teemahaastattelussa käytetään kysymysrunkoa, joka perustuu tutkimuskysymysten ja kirjallisuuden perusteella rajattuihin teemoihin (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu). Aineisto analysoidaan sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysillä pyritään luomaan laajemmasta aineistosta selkeästi jäsennelty kokonaisuus, josta voidaan tehdä johdonmukaisia päätelmiä. Tutkimuksen analyysi on suoritettu aineistolähteenä sisällönanalyysinä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto ensin pelkistetään. Tässä vaiheessa aineistosta etsitään tutkimuskysymysten kannalta olennaisia ilmaisuja. Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä, jotka ryhmitellään luokiksi ja alaluokiksi. Viimeisessä osiossa aineisto käsitteellistetään. Käsitteellisämisessä aineiston kielellisistä ilmaisuista edetään johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku sisällönanalyysi, aineistolähtöinen sisällönanalyysi.) Tutkimuksen analyysissä on käytetty hyväksi värikoodausta, jonka avulla ensimmäisessä vaiheessa on etsitty olennaista ilmaisuja ja analyysin toisessa vaiheessa on jaettu aineistoa luokiksi ja alaluokiksi. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistoa on redusoitu karsimalla tutkimuskysymyksiin liittymättömät kohdat pois ja korostettu olennaiset ilmaukset. Toisessa vaiheessa analyysin kohteeksi jäänyt aineisto on värikoodien avulla jaettu luokiksi ja alaluokiksi. Kolmannessa vaiheessa analyysin luokitellut ja värikoodilla korostetut ilmaisut on jaettu johtopäätöksiin. Analyysin kappaleet on johdettu värien mukaan jaetuista luokista ja alaluokista.

Kuva 3. Havainnollistava kuva analyysin suorittamisesta (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018)

Tutkimuksen ensisijainen lähdeaineisto perustuu poliisin asiantuntijoiden haastatteluihin. Tutkimukseen on haastateltu asiantuntijoita Suomen ja Ruotsin poliisista. Suomessa tehtävät haastattelut on tehty suomen kielellä ja Ruotsin poliisin haastattelu on tehty ruotsin kielellä. Tutkimukseen haastatellut henkilöt ovat jengirikollisuuden asiantuntijoita. Haastattelut on toteutettu siten, että asiantuntijoiden nimet ja työtehtävät ovat tutkimuksen tekijän tiedossa. Äänitteet, niiden litterointi ja analyysi anonymisoitiin nimeämällä jokainen haastateltava satunnaisella numerolla. Analyysi on jaettu Suomen poliisin ja Ruotsin poliisin haastattelun välillä. Tarkoituksena ei ole erottaa eri poliisilaitosten haastateltavien analyysyjä toisistaan. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole tehdä vertailua eri poliisilaitosten välillä, vaan verrata ilmiötä Suomen ja Ruotsin näkökulmasta.

Analyysi -osiossa analysoidaan jengirikollisuuden kehitystä, nykytilaa, torjuntaa, ennaltaehkäisyä ja nuorisirikollisuutta poliisin asiantuntijoiden antamien haastatteluiden pohjalta. Analyysi perustuu jengirikollisuuden asiantuntijoiden antamiin haastatteluihin. Haastateltavista kaksi on Helsingin poliisilaitokselta, yksi Sisä-Suomen poliisilaitokselta ja yksi Ruotsin poliisista. Haastattelut on tehty teemahaastatteluina. Analyysi rakentuu teemahaastatteluun valittujen teemojen ympärille. Haastatteluihin valittiin neljä teemaa. Teemat ovat rakentuneet tutkimuksen tutkimuskysymysten pohjalta ja kirjallisuudessa tärkeiksi nousseiden teemojen kautta. Teemat ovat; 1. jengirikollisuuden kehitys, 2. jengirikollisuuden nykytila, 3. jengirikollisuuden ennaltaehkäisy ja torjunta poliisin näkökulmasta, 4. jengirikollisuus ja nuorisirikollisuus. Analyysin kohteena on ensin kunkin teeman analyysi Suomen ja Ruotsin näkökulmasta. Kaikilta haastateltavilta on kysytty samat haastattelukysymykset. Haastattelukysymykset löytyvä liitteenä tutkimuksen lopusta.

Jokaisen teeman analyysin lopussa tehdään teemakohtainen vertailu maiden välisistä eroista ja samankaltaisuuksista. Vertailun mahdollistamiseksi jengirikollisuus hahmotetaan tutkimuksessa Densleyn teoriaan pohjautuvalla eräänlaisella "aikajanalla", johon jengirikollisuus voidaan sijoittaa (Densley 2013, 43). Alkuvaiheessa kyse on enemmän kaveriporukasta, kun taas janan toisessa päässä on kyse väkivaltaisesta, organisoidusta ja hierarkkisesta järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta,

jolla on vaikutuksia ympäröivään yhteisöön tai jopa yhteiskuntaan. Vertailussa hyödynnetään Densleyn jatkumoa ja rasiteteoriaa johtopäätösten tekemiseen. Siten osa tutkimuksen johtopäätöksistä sijoittuu analyysin vertailu osuuksiin. Jako on toteutettu tutkimuksen rakenteen selkeyttämiseksi.

6 TUTKIMUSETIIKKA JA RAJOITUKSET

Tutkimuksen aihe on tutkimusetiikan näkökulmasta haasteellinen. Jengirikollisuutta voidaan pitää hyvin politisoituneena aiheena, joka kytkeytyy useisiin pinnalla oleviin yhteiskunnallisiin keskusteluaiheisiin (Munchie 2021, 24). Etenkin maahanmuuttajiin ja nuorisoon liittyvä rikollisuus on viime vuosina paljon esillä poliittisissa keskusteluissa (Auramies 2020). Jengirikollisuus voidaan myös nähdä teemana, jolla on suuri vaikutus ihmisten turvallisuudentunteeseen. Katujengien, lisääntyneen ryöstöririkollisuuden ja huumausaineiden käytön lisääntynyt esilläolo mediassa voidaan katsoa vaikuttavan ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Jengirikollisuus yhdistetään lisäksi usein niin sanottuun ”roadman” -kulttuuriin. Mediahuomion aikaansaanut turvallisuudentunteen heikkeneminen voi aiheuttaa monissa ihmisissä vahvoja reaktioita ”roadman” -tyyliin pukeutuvia nuoria kohtaan, vaikka kyseessä olisi tavallinen nuorisoporukka. Nuorisoporukan ja jengirikollisuuden ero saattaa keskustelussa joskus hämärtyä ns. ”tavallisen ihmisen” näkökulmasta. Politisoituneen ja tunteita herättävän aiheen tutkiminen tulee vaatimaan korostettua objektiivista ja sensitiivistä suhtautumista (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku laadullisen tutkimuksen eettisyys). Aiemmassa luvussa käsitellyt määritelmälliset haasteet korostavat analyttisyyden ja objektiivisuuden tarvetta. Tutkija on aiemmin tutkinut terrorismia, jota voidaan vastaavasti pitää erittäin politisoituneena ja määritelmällisesti haastavana aiheena (Määttänen 2020, 19). Aikaisempi kokemus vastaavista haasteista todennäköisesti tukee tutkimusetiikan huomioimista tutkimuksen tekemisessä.

Tutkimuksen tulosten analyysissä on otettava tarkasti huomioon, mitä tuloksista on pääteltävissä. Tutkimus pyrkii pääasiallisesti kokoamaan ja vertailemaan asiantuntijoiden näkemyksiä aiheesta, jolloin tulosten yleistettävyyden on rajallinen. Tulosten yleistettävyyden tulee olemaan sidottu tutkimuksessa käytettyyn jengirikollisuuden määritelmään ja näkökulmaan. Tutkimuksen pyrkimys on koota eri toimintaympäristöissä toimivien poliisin asiantuntijoiden näkemyksiä jengirikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden ennaltaehkäisystä ja torjunnasta. Tutkimuksen tulosten ei voida katsoa olevan laajasti yleistettävissä kertomaan järjestäytyneen rikollisuuden toimintaympäristöstä, sillä tutkimus keskittyy pääsääntöisesti jengirikollisuuteen osana järjestäytyntä rikollisuutta. Tulosten esittelyssä on myös otettava huomioon, että tutkimuksen analyysi perustuu neljän poliisin asiantuntijan vastauksille haastattelussa esitettyihin haastattelukysymyksiin. Tutkimukseen ei pysty sisällyttämään kaikkea asiantuntijoiden tietämystä aiheesta, vaan tutkimuksen aineisto edustaa ainoastaan haastattelun aikana kerättyjä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tulosten tulkinnassa on huomioitava, että haastateltavien määrä on suhteellisen pieni. Tutkimus kykenee tarjoamaan vain pienen kurkis-

tuksen asiantuntijoiden näkemyksiin, eikä sen voida katsoa edustavan kaikkien Suomessa ja Ruotsissa jengirikollisuuden parissa työskentelevien poliisien näkemyksiä jengirikollisuudesta. Tutkimus pyrkii tarjoamaan yhden näkökulman aiheeseen, eikä sen tuloksia tule tulkita tieteellisenä totuutena. Tutkimuksen tuottaman analyysin voidaan kuitenkin katsoa tuottavan mielenkiintoista ja arvokasta tietoa ilmiöstä. Tutkimus pyrkii kokoamaan aiheen parissa ensikosketuksessa työskentelevien asiantuntijoiden näkemyksiä, sekä löytämään niistä yhteisiä suuntaviivoja ja teemoja. Tutkimuksen voidaan katsoa tuottavan primääridataa, mitä yleisesti pidetään akateemisessa tutkimuksessa tavoiteltuna lähdemateriaalina (Vilkkä 2021, luku Kohti aineiston valintaa).

7 ANALYYSI

7.1 Jengirikollisuuden kehitys

Tässä teemassa asiantuntijoilta kysyttiin, miten jengirikollisuus on kehittynyt viimeisen 10 vuoden aikana heidän alueellaan. Asiantuntijoita pyydettiin myös vapaasti tuoda esille heille relevantteja seikkoja teemaan liittyen. Alaluvussa käsitellään sekä katujengejä että järjestäytynyttä rikollisuutta, sillä molemmilla ilmiöillä on liittymäpintaa jengirikollisuuteen Suomessa

7.1.1 Jengirikollisuuden kehitys Suomessa

Suomessa on aina ollut järjestäytynyttä rikollisuutta ja rikoksia tekeviä nuoria, mutta Suomessa on vasta hiljattain herätty katujengi-ilmiöön. Poliisissa katujengi ilmiö on tunnistettu vuonna 2021. Tätä ennen on puhuttu lähinnä nuorisoporukoista. Poliisissa pidettiin muun muassa rap-musiikkia ja sosiaalisessa mediassa uhoamista katujengi-ilmiön tunnusmerkkeinä sen ensin noustua esille. Varsinkin alkuvaiheessa oman toiminnan esille tuominen erilaisilla sosiaalisen median alustoilla oli suhteellisen leimaavaa ja rohkeaa. Ilmiön piiriin tunnistetut henkilöt alkoivat pitämään matalampaa profiilia kiinnijäämisriskin pelossa poliisin tunnistettua ja puututtua katujengi-ilmiöön. Haastateltavien mukaan ilmiöön liittyy tunnusomaisesti myös julkisella paikalla väkivallalla uhkaaminen ja uhoaminen. Helsingissä katujengi-ilmiöön on myös liittynyt ampuma-aseiden hallussapitoa ja ammuskelua. Katujengi-ilmiö profiloitui huumausainerikollisuuden ja petosrikollisuuden kautta. Haastateltavat näkivät tärkeänä motiivina toimintaan osallistumiseen juuri taloudellisen hyödyn saavuttamisen. Myös katujengin tarjoama yhteisö ja identiteetti nähtiin yhtenä motiivina osallistua toimintaan. Ilmiön kehityksen taustalla voidaan nähdä yleinen kehitys, jossa nuorilla, joilla ei ole tarpeeksi hyvää kiinnittymistä kouluun, perheeseen ja harrastuksiin voi olla riski löytää yhteisönsä katujengien parista.

Poliisi on selvästi huomionnut ilmiön olemassaolon ja puuttanut siihen. Poliisihallitus määritteli vuonna 2023, että jokaisesta yksiköstä tulisi löytyä päällystötason henkilö, joka yhdessä Keskusrikospoliisin kanssa koordinoi katujengien torjumiseksi tehtävää työtä. Katujengien määrittelyyn luotiin selkeä pisteytysjärjestelmä, jonka mukaan katujengeiksi kehittyneitä ryhmiä tunnistetaan. Sekä Sisä-Suomen

poliisilaitoksella että Helsingin poliisilaitoksella on suoraan kohdennettu resursseja katujengien torjuntatyöhön. Ilmiöstä on käyty 2020-luvun alussa paljon yhteiskunnallista ja poliittista keskustelua, joka on osaltaan vaikuttanut siihen, että ilmiön torjuntaan on haluttu kohdistaa resursseja. Haastateltavat myös korostivat, että poliisi on vain yksi toimijoista, joilla on mahdollisuus vaikuttaa ilmiön kehitykseen. Haastateltavat nostivat esiin sosiaalitoimen resurssit ja toimivallan, asuntopoliitiikan, koulut ja integraation onnistumisen tärkeinä seikkoina ilmiön kehityksen kannalta.

Katujengi-ilmiössä on viimeisen 10 vuoden aikana tapahtunut yksi selkeä muutos. Ryhmät ovat kehittyneet kohti verkostomaisempaa toimintaa. Alkuvaiheessa katujengeillä oli selkeämmät rajat ja siihen osalliset olivat selkeämmin tunnistettavissa. Kehityksen myötä katujengeissä on enää usein vain yksi ydinporukka, jonka ympärillä pyörii eri henkilöitä. Henkilöiden väliset kaverisuhteet voivat muuttua todella nopeasti.

Sama verkostomaisuus korostuu myös järjestäytyneen rikollisuuden kehityksessä. Järjestäytyneessä rikollisuudessa ja järjestäytyneessä huumausainerikollisuudessa ei enää samalla tavalla korostu tietyt selvärajaiset ja hierarkkiset jengit, joilla on tietty nimi ja mahdollisesti jengitunnukset. Aikaisemmin jengi oli keskeisessä asemassa rikosten tekemisen kannalta. Muutoksen myötä järjestäytyneen rikollisuuden toimijat työskentelevät enemmän ad hoc -tyylisesti. Tiettyä rikosprojektia varten kootaan ryhmä. Ryhmän jäsenet määrittyvät jäsenien tarjolla olevien kyvykkyyksien tai resurssien mukaan. Rikosprojektin toteuttamisen jälkeen ryhmä hajoaa. Poliisin haastateltavat kutsuvat järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita enemmän toiminnallisiksi verkostoiksi:

”Jos vertaa niitä kotimaisia toimijoita siihen millaisia ne olivat vielä 10 vuotta tai erityisesti 20 vuotta sitten niin tilanne on muuttunut siten, että ei ole enää niin pysyvää tai sovittua ja kiinteää se jengitoiminta. Ne ovat enemmän toiminnallisia verkostoja.”

Toinen merkittävä kehityskulku järjestäytyneen rikollisuuden piirissä on toimijoiden vaihtuminen yhä kansainvälisemmiksi. Kyse on toimijoista, jotka usein jo lähtömaissa kuuluvat rikollisorganisaatioon. Nämä toimijat tulevat rajojen yli Suomeen harjoittamaan rikollista toimintaa. Useimmiten kyse on huumausainerikollisuudesta. Toimintaa johdetaan ulkomailta ja se on usein projektiluontoista. Projektin toteuduttua ryhmän jäsenet saatetaan vaihtaa kiinnijäämisriskin pienentämiseksi. Kyse saattaa myös olla toimijoista, jotka tulevat maahan esimerkiksi turvapaikanhakijoina. Maahantulon tosiasiallisena tarkoituksena on kerätä taloudellisia resursseja rikollisen toiminnan kautta. Taloudellisten tavoitteiden täytyttyä yksittäiset henkilöt voivat pyrkiä juurruttamaan toimintansa tänne, esimerkiksi hankkimalla kiinteistöomaisuutta. Asiantuntijoiden mukaan järjestäytyneen rikollisuuden toimintakenttä on monimutkaistunut, mutta se ei ole kaventunut. Perinteiset jengitoimijat, kuten moottoripyöräjengeihin pohjautuvat toimijat, jatkavat toimintaansa taustalla. Uusia kansainvälisiä toimijoita on tullut Suomen markkinoille ja vakauttanut asemaansa. Yhtenä syynä tälle kehitykselle voidaan nähdä

se, että Suomen huumausainmarkkinoilla on ollut tilaa. Suomen lähialueille on kehittynyt tehokkaita järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita, mikä voidaan nähdä toisena taustalla vaikuttavana tekijänä.

7.1.2 Jengirikollisuuden kehitys Ruotsissa

Ruotsissa on ollut järjestäytyntä rikollisuutta ainakin 1950-luvulta asti. Ruotsin poliisissa on ensimmäisen kerran vakavasti huomioitu katujengien kehitys 2000-luvun alussa. Ruotsin ensimmäinen varsinainen jengisota käytiin vuonna 2002. Ruotsin poliisin haastateltavan mukaan ilmiö oli suhteellisen hyvin hallinnassa 2000-luvun alussa. Ilmiön eskalaatio kiihtyi uudella tavalla 2010-luvulla. Ilmiön eskaloitumisen myötä myös sen mukana tuoma väkivaltaisuus lisääntyi rajusti. Ruotsissa tehtiin vuosina 2015 ja 2016 päätös tiettyjen alueiden määrittämisestä erityisen haavoittuviksi alueiksi. Päätöksen myötä poliisi pyrki identifioimaan alueita, joissa jengirikollisuuden vaikutus oli erityisen suuri. Näillä alueilla saattoi olla esimerkiksi klaanien ylläpitämiä rinnakkaisia oikeusjärjestelmiä. Tällä hetkellä Ruotsissa on 59 haavoittuvaista aluetta.

Yksi isoista viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista on jengirikollisuuden leviittäytyminen kaikkialle. Haastateltavan mukaan jengirikollisuus ei enää ole ainoastaan suurien kaupunkien ongelma. Jengirikollisuuden vaikutukset ovat levinneet myös pienemmille paikkakunnille. Haastateltavan kuvailun mukaan jengirikollisuutta on lähes kaikkialla. Tilanne eskaloitui entisestään Tukholmassa syksyllä 2022. Ruotsiin oli päässyt kehittymään kolme hyvin vahvaa rikollista verkostoa. Nämä verkostot joutuivat eräänlaiseen jengisotaan keskenään. Tukholmassa tämä näyttäytyi lyhyen ajanjakson sisällä kuolemaan johtaneiden ampumisten rajuna lisääntymisenä.

Toinen kehityskulku viimeisen kymmenen vuoden aikana koskee sivulisiin kohdistuvaa uhkailua. Väkivallan uhka ja uhkailu siviilejä ja asianosaisia kohtaan on lisääntynyt. Sen lisäksi, että rikosprosessin todistajiin kohdistuu uhkailua, saattavat jengiläiset myös periä velkoja jengien toimeksiantoja suorittaneiden henkilöiden omaisilta. Jengiläiset voivat esimerkiksi katsoa henkilön jäävän jengille velkaa, mikäli jengin antaman tehtävän vastaanottanut henkilö epäonnistuu tehtävässään. Näitä velkoja saatetaan periä toimeksiannon ottaneen nuoren vanhemmilta. Yhtenä kehityskulkuna voidaan nähdä ylipäättään väkivallan lisääntyminen ja raaistuminen. Väkivallan taustalla on joskus kosto ja jengin kunnian puolustaminen, mutta usein myös raha ja huumausaineet:

”On olemassa monia punaisia lankoja siitä, miksi tehdään niin kuin tehdään, yksi on kostonäkökulma, mutta on myös ennen kaikkea huumausaineet ja raha.”

Jengirikollisuus aiheuttaa vakavan uhan yhteiskunnan rakenteille. Tätä havainnollistaa Ruotsissa kehittynyt ilmiö, jossa jengiläiset pyrkivät soluttautumaan suoraan yhteiskunnan rakenteisiin. Soluttautuminen saattaa kohdistua muun muassa viranomaisiin tai kuntiin. 2010-luvun alusta tiedetään

tapaus, jossa jengiläinen äänestettiin lahjonnalla ja uhkailulla kunnallispoliitikon asemaan. Henkilö käytti asemaansa hyväksi ja pääsi edistämään jengille edullisia päätöksiä.

Kolmas ja vakavin Ruotsin poliisin esiin nostamista kehityskuluista oli lapsiin ja nuoriin kohdistuva rekrytoiminen. Haastateltavan mukaan rekrytointi tapahtuu usein internetin chat-foorumeissa ja sosiaalisessa mediassa. Jengien rekrytointi kohdistuu todella nuoriin lapsiin. Jo 13-vuotiaita voi nähdä sosiaalisessa mediassa poseeraamassa Kalasnikov-rynnäkökivääri kädessään. Tätä nuorempiakin käytetään jengeissä muihin tehtäviin. Rekrytointi tapahtuu usein netissä julkaistavien ilmoitusten kautta. Ilmoituksissa tarjottuihin tehtäviin voi ilmoittautua kuka tahansa. Tehtävänä saattaa olla esimerkiksi henkirikoksen tekeminen. Jengi maksaa teosta tietyn summan rahaa. Tällä tavalla jengeihin saattaa joutua täysin tavallisia nuoria, joilla ei ole mitään aikaisempaa rikoshistoriaa.

7.1.3 Ruotsin ja Suomen kehityksen vertailu

Ensimmäinen ja selkein ero Suomen ja Ruotsin kehityksen välillä on kehityksen aikajana. Suomessa katujengi-ilmiöön on yhteiskunnallisessa keskustelussa ja poliisissa kunnolla aloitettu kiinnittämään huomiota 2020-luvun taitteessa. Ruotsissa ensimmäiset merkit katujengeistä olivat nähtävissä jo 2000-luvun alussa. Ruotsissa ilmiön eskaloituminen vakavaksi ja väkivaltaiseksi järjestäytyneeksi rikollisuudeksi tapahtui 2010-luvun kuluessa. Suomen voidaan siten katsoa olevan noin kaksikymmentä vuotta jäljessä Ruotsin kehitystä. Tämä ei silti automaattisesti tarkoita, että Suomen kehitys seuraisi Ruotsin mallia.

Toisena selkeänä erona kehityksessä voidaan pitää selkeästi erilaista organisaation astetta ja rohkeutta toimia julkisesti. Ruotsissa ilmiö on kehittynyt yhä selkeämmin järjestäytyneempään suuntaan. Sen sijaan Suomessa on nähtävillä erityisesti katujengien kohdalla uusi tarve pitää matalampaa profiilia. Tämä voidaan nähdä seurauksena Suomen poliisin onnistuneesta reagoinnista ilmiöön. Suomessa ei myöskään tehdä rikoksia yhtä selkeästi tietyn porukan tai jengin hyväksi tai tiettyjen ihmisten kanssa. Ryhmät ovat vaihtuvampia jäsenistöltään. Maiden välisenä erona voidaan pitää myös polkua jengien jäseneksi. Suomessa katujengien jäsenyydet perustuvat usein kaverisuhteisiin ja osallisuuteen samassa kaveriporukassa. Ruotsissa jengeihin rekrytointi tapahtuu suureksi osaksi netissä, jossa lähes kuka tahansa voi tarttua jengien tarjoamiin tehtäviin. Usein jäsenet ovat joutuneet osaksi jengejä osittain vasten omaa tahtoaan.

Kolmas ero Suomen ja Ruotsin järjestäytyneen rikollisuuden välillä on toiminnan kansainvälisyys. Ruotsissa järjestäytyneen rikollisuuden toimijat ovat vahvoja ryhmittymiä, jotka ovat muodostuneet ja kehittyneet Ruotsissa. Ryhmien johtohahmot ovat kasvaneet Ruotsissa, vaikka he saattavat oleskella ulkomailla. Jengit pyrkivät levittämään toimintaansa muihin Pohjoismaihin. Suomessa järjestäytyneen rikollisuuden toimijat ovat usein ulkomailta lähtöisin olevia ja johdettuja ryhmittymiä.

Verrattaessa Denslajn jatkumoon voidaan todeta, että Suomessa ilmiön kehitys on katujengien osalta siirtynyt ensimmäisestä ja toisesta vaiheesta kolmanteen vaiheeseen. Ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa toiminta käsittää pääasiassa kaveriporukan jäsenten pieniä rikoksia tai toimintaa, jossa rikosten tekeminen voi olla väline tietynlaisen identiteetin ilmaisuun. Osassa katujengeistä voi nähdä myös piirteitä kolmannen tason toiminnasta, jossa pääasiallinen motiivi tehdä rikoksia on taloudellinen hyöty ja omaisuuden kartuttaminen. Myös suomalaiset poliisin haastateltavat nostivat usein esille rahan tärkeimpänä motiivina tehdä rikoksia.

Ruotsin jengirikollisuuden voidaan nähdä siirtyneen viimeisen 10 vuoden aikana Denslajn jatkumon neljänteen vaiheeseen. Ruotsissa voidaan nähdä kaikki Denslajn jatkumon vaiheet samanaikaisesti, vaikka ensimmäinen vaihe ei juuri noussut esille haastattelussa. Jengit eivät juuri tarvitse nuorisirikollisuutta rekrytointipohjaksi. Jäseniksi voidaan rekrytoida suoraan ns. ”tavallisia nuoria”. Neljäntestä vaiheesta voitiin nähdä useita merkkejä, joista keskeisimpänä voidaan pitää väkivallan kohdistumista sivulisiin ja yrityksiä soluttautua yhteiskunnan rakenteisiin. Haastattelun perusteella Ruotsin jengien taustalla voidaan nähdä taloudellisen hyödyn saavuttaminen isona motiivina rikolliselle toiminnalle, mutta kyse on myös jengien välisestä kilpailusta vaikutusvallassa.

Yleisen rasiteteorian mukaan erilaisten rasitteiden katsotaan aiheuttavan rikollisuutta ja väkivaltaa. Verrattaessa Ruotsin ja Suomen kehitystä nousi haastatteluista esiin useita rasitteita, joiden voidaan nähdä eroavan Ruotsin ja Suomen välillä. Ruotsin ”haavoittuvalle alueelle” sisältävät monia tekijöitä, jotka voidaan nähdä rasitteina yksilön näkökulmasta. Nämä rasitteet lisäävät riskiä ajautua osaksi jengirikollisuutta. Juuri asuinalueiden segregatio nähtiin sekä Ruotsin, että Suomen asiantuntijoiden näkökulmasta suurena taustavaikuttajana ilmiölle. Suomen poliisin haastateltavat korostivat, että hyvä asuntopolitiikka on tehnyt Suomen olosuhteista suhteellisen epäedullisia jengirikollisuuden kehitykselle. Haastateltavat korostivat myös muiden yhteiskunnan toimijoiden tärkeyttä. Näihin lukeutui muun muassa koulun, sosiaalitoimien, vanhempien ja kuntien toiminta. Teoriaan peilattaessa voidaan nähdä, että yhteiskunnan toiminta kokonaisuutena eri toimijoiden toiminnan kautta tarkasteltuna vaikuttaa siihen, minkälaisia rasitteita yksilöön kohdistuu. Ruotsin haavoittuvilla alueilla tapahtuneiden negatiivisten kehityskulkujen kautta yksilöön kohdistuvat rasitteet kasvavat ja voivat johtaa rikollisuuteen. Yhtenä esimerkkinä rasitteesta voi pitää tiettyjen alueiden koulujen huonoa laatua koulujen segregatian seurauksena.

7.2 Jengirikollisuuden nykytila

Tässä osiossa käsitellään jengirikollisuuden nykytilaa Suomessa ja Ruotsissa. Asiantuntijoita pyydettiin haastattelussa kuvailemaan jengirikollisuuden nykytilaa alueellaan ja jengirikollisuuden nykytilassa ilmeneviä keskeisiä trendejä.

7.2.1 Jengirikollisuuden nykytila Suomessa.

Kaikki haastateltavat näkivät jengirikollisuuden nykytilanteen olevan suhteellisen hyvin poliisin hallinnassa niin katujengien kuin järjestäytyneen rikollisuuden osalta. Haastateltavien mukaan poliisi on pystynyt tekemään oikeita toimenpiteitä ilmiöön puuttumiseksi. Lisäksi haastateltavat korostivat, että suomalaisessa yhteiskunnassa on tehty monia asioita oikein. Olosuhteet jengien tai katujengien kehitykselle eivät ole Suomessa kovin otolliset muun muassa näiden seikkojen myötä. Esimerkiksi asuntopolitiikan merkitystä korostettiin:

”Poliisista riippumattomia toimia tapahtuu, niin kuin sanoin, me ollaan aika pieni tekijä tässä katujengi-skenessä. Ylipäätään paljon suurempi merkitys on lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä, erinäköisillä asuntopolitiikkaan vaikuttavilla aisoilla, työllisyyteen vaikuttavilla asioilla ja sitten koulutukseen ja perheitten hyvinvointiin vaikuttavilla asioilla. Näillä on paljon suurempi merkitys, kun ollaan vielä niin ”raakile”-vaiheessa.”

Suomalaisen yhteiskunnan ei myöskään katsota hyväksyvän katujengien toimintaa. Edes nuorten joukossa katujengi-ilmiöön linkittyvää toimintaa ei useinkaan pidetä hyväksyttävänä. Suomessa on silti sekä katujengejä, että järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita. Järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden kehitystä kuvattiin edellisessä analyysiluvussa. Katujengi-ilmiötä voidaan pitää suhteellisen tuoreena. Haastatteluiden perusteella katujengi-ilmiö on selkeästi nähtävillä pääkaupunkiseudulla, mutta myös jonkun asteista katujengi-ilmiöön linkittyvää toimintaa on havaittavissa Tampereella. Ilmiön kehittyminen Ruotsin suuntaan nähtiin haastatteluissa todellisena riskinä. Poliisissa tehdään kuitenkin paljon töitä ilmiön kehityksen hillitsemiseksi.

Haastateltavat korostavat esitutkinnan merkitystä jengirikollisuuden hallinnassa. Vaikuttavuutta lisää laadukas rikostutkinta, jonka avulla toimijoiden rikosoikeudellinen vastuu toteutuu. Poliisi toimii usein rajallisilla resursseilla, jolloin juttuvalinnan ja laadukkaan analyysin merkitys korostuu. Operatiivinen analyysi ja taktinen analyysi mahdollistavat tutkintatoimenpiteiden ja resurssien kohdistamisen oikeisiin juttuihin. Haastateltavat korostivat myös tietojohtoisuuden merkitystä onnistuneen esitutkinnan kannalta.

Sekä katujengien että järjestäytyneen rikollisuuden osalta rikollisuuslajeissa korostuu huumausainerikollisuus. Rikosten tavoitteena on taloudellisen hyödyn hankkiminen. Järjestäytyneen rikollisuuden osalta taloudellisen hyödyn hankkiminen on huomattavasti ammattimaisempaa ja organisoidumpaa. Kyse on myös enemmän suoraa rahan hankkimisesta. Järjestäytyneen rikollisuuden voidaan tässä katsoa eroavan jonkin verran katujengeistä, jossa taloudellinen hyöty on välinen tietyn tuotteen tai elämäntyylin saavuttamiseen. Esimerkiksi katujengiläinen saattaa tavoitella rahaa kalliiden merkki-

vaatteiden ostamiseen, siinä missä järjestäytyneen rikollisuuden toimijat keskittyvät enemmän rikollisen yritystoiminnan kehittämiseen. Katujengiläisten tekemissä rikoksissa korostuu myös enemmän pienimuotoiset petosrikokset. Karrikoidusti järjestäytyneen rikollisuuden toimijat voidaan nähdä isojen huumausaine-erien maahantuojina, kun taas katujengien toimijat ovat levittäjä- tai jopa käyttäjäportaassa.

Haastateltavat korostivat digitaalisen maailman merkitystä jengirikollisuuden nykytilaa käsiteltäessä. Haastateltavien mukaan älypuhelimien ja digitaalisten alustojen kehitys on vähentänyt merkittävästi esimerkiksi alueellisuuden ja sijainnin merkitystä. Myöskään hierarkkisilla rakenteilla, kuten tarkkarajaisilla jengeillä ei enää ole samanlaista roolia. Digitalisoinnin ja huumeiden saatavuuden lisääntymisen voidaan nähdä eräällä tavalla ”demokratisoineen” rikosten tekemistä. Haastateltavan antaman esimerkin mukaan kuka tahansa voi tilata internetistä esimerkiksi sadan kilon erän huumausainetta ja jälleenmyydä sen itse. Huumaisaineiden levittäjäksi pyrkivän ei enää tarvitse tuntea henkilöä, joka on valmis ja kyvykäs toimittamaan huumausaineita. Myös nettipetokset ovat esimerkkejä rikoksista, jotka voi tehdä yksin. Myöskään sijainnilla, fyysisellä tai sosiaalisella pääomalla ei ole merkitystä. Haastateltavat korostivat lisääntyntä ”yksitysyrittäjyyttä” rikosten tekemisessä. Haastatteluiden pohjalta korostui myös hierarkkisen jengien merkityksen väheneminen. Yhteistyötä pystytään tekemään vapaammin myös yli erilaisten jengien tai ryhmien rajojen, kunhan se taloudellisesti hyödyttää kaikkia osapuolia.

Järjestäytyneen rikollisuuden osalta korostuu nykytilanteessa ulkomailta tulevat toimijat ja jengit. Yksi jengirikollisuuden nykytilaa profiloiva muutos on asiantuntijoiden mukaan fokuksen siirtyminen länteen. Tähän on vaikuttanut erityisesti ruotsalaisten jengien vahvistuminen. Ruotsalaisten järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden aiheuttamaa väkivaltaisuutta ei kuitenkaan ole havaittavissa Suomessa, vaikka ruotsalaiset järjestäytyneen rikollisuuden toimijat tunnetusti käyttävät paljon väkivaltaa kotimaassaan. Asiantuntijoiden mukaan jengirikollisuuteen liittyvä väkivalta on pikemminkin vähentynyt. Ulkomailta tulevat ryhmät keskittyvät Suomessa rahantekoon ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä esimerkiksi suomalaisten moottoripyöräjengien kanssa. Näillä jengeillä saattaa olla kunniaan liittyviä väkivaltaisia kiistoja lähtömaassa mutta heillä ei ole Suomessa kunniaa puolustettavana. Toimijat keskittyvät Suomessa ainoastaan taloudellisen hyödyn saavuttamiseen. Taloudellinen hyöty useimmiten myös siirretään ulkomaille.

7.2.2 Jengirikollisuuden nykytila Ruotsissa

Haastateltavan mukaan Ruotsin jengirikollisuuden nykytilanne on hyvin vakava. Viime vuonna tehdyn selvityksen mukaan Ruotsissa on noin 62 000 henkilöä, jotka ovat tavalla tai toisella mukana jengirikollisuudessa. Jengirikollisuuden vaikutus ylettyy kaikkialle Ruotsissa, niin maantieteellisesti

kuin yhteiskunnallisestikin. Ruotsin edellinen pääministeri kuvaili jengirikollisuutta kotimaisena terrorismina. Haastateltavan mukaan nykytilanteeseen on jouduttu pitkän ajan kuluessa. Ongelmaan puuttuminen on Ruotsin hallitukselle ja yhteiskunnalle keskeinen prioriteetti.

Ruotsin poliisille on jaettu lisää resursseja, mutta haastateltavan mukaan ongelma on niin suuri, että resurssit eivät tule koskaan olemaan riittävät. Haastateltava halusi myös korostaa muiden toimijoiden merkitystä. Poliisilla on varsinaista toimivaltaa puuttua ongelmaan vasta, kun nuori on täyttänyt 15 vuotta. Nuori on usein tässä vaiheessa jo joutunut jengirikollisuuden vaikutuksen piiriin ja puuttuminen saattaa tulla liian myöhään. Koko yhteiskunnan on osallistuttava jengirikollisuuden torjumiseen, jotta ongelmaan on mahdollista vaikuttaa:

”Useamman pitää tehdä enemmän, jotta pääsemme käsiksi tähän ongelmaan.”

Sosiaaliviranomaisten rajalliset resurssit nousivat useaan kertaan esille haastattelussa. Yhteiskunnan tulisi pystyä kehittämään mekanismeja, joiden avulla voidaan identifioida lapset, jotka ovat vaarassa joutua jengirikollisuuden piiriin. Riskiryhmässä olevat lapset tulisi pystyä havaitsemaan ja tavoittamaan jo esikouluikäisinä.

Haastateltava näkee lasten rekrytoimisen suurimpana jengirikollisuuteen liittyvänä haasteena. Ilmiötä on hyvin vaikea torjua, ellei lasten rekrytointia saada estettyä. Ruotsin poliisi tekee jatkuvasti enemmän kiinniottoja, sekä huumausaineiden, räjähteiden ja aseiden takavarikkoja. Silti ilmiö ei ole merkittävästi rauhoittunut. Poliisin on myös vaikea puuttua jengien johtohahmojen toimintaan. Jengien hierarkian huipulla olevat henkilöt ovat useimmiten muuttaneet ulkomaille ja jatkavat jengien johtamista sieltä.

7.2.3 Ruotsin ja Suomen nykytilan vertailu

Suurimpana erona Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden nykytilanteiden välillä voidaan nähdä erot ilmiöiden laajuudessa. Suomen poliisin asiantuntijoiden mukaan ilmiö on Suomessa poliisin hallinnassa. Huumausainerikollisuus on haastateltavien mukaan lisääntynyt, mutta poliisilla on keinot hallita ja torjua ilmiötä. Rikosoikeudellisen vastuun toteutuminen on yksi tärkeistä keinoista pitää ilmiö hallinnassa. Rikosoikeudellisen vastuun toteutuminen nähtiin tärkeänä sen kannalta, ettei Suomesta muodostu houkuttelevaa kohdetta ulkomailta johdetulle järjestäytyneen rikollisuuden toiminnalle. Ruotsin poliisi näkee jengirikollisuuden hyvin laajana ongelmana, jolla on vakavia horjuttavia vaikutuksia yhteiskuntaan. Ruotsin poliisi on saanut lisää resursseja ja toimivaltaa puuttua jengien aiheuttamaan rikollisuuteen, mutta puuttumisesta huolimatta ilmiötä ei olla saatu vielä merkittävästi heikennettyä.

Haastatteluista nousi esille myös maiden välinen ero jengirikollisuuden ilmenemismuodoissa. Suomessa puhutaan poliisissa nuorisorikollisuudesta, katujengeistä ja järjestäytyneestä rikollisuudesta. Nämä ilmiöt nähdään linkittyneinä toisiinsa. Usein henkilöt, jotka profiloituvat nuorisorikollisiksi ovat suuremmassa riskissä ajautua katujengien vaikutuspiiriin. Suomalaisia katujengejä ei voida tois-
laiseksi pitää vahvasti organisoituina järjestäytyneen rikollisuuden toimijoina. Katujengit tekevät kuitenkin yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden kanssa. Myös Ruotsissa on nuorisorikollisuutta ja katujengejä, mutta järjestäytyneen rikollisuuden toiminta vaikuttaa yhteiskuntaan niin konkreettisesti, että ne vievät suurimman osan poliisin huomiosta. Ruotsissa jengit saattavat rekrytoivat lapsia, joilla ei ole aikaisempaa rikostaustaa. Heidät saatetaan ”palkata” suoraan tekemään vakaviakin rikoksia. Tätä kautta Ruotsissa ei ole nähtävissä samanlaista lineaarista etenemistä vakavan rikollisuuden pariin.

Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden välillä on löydettävissä muutamia samankaltaisuuksia. Molemmissa maissa jengirikollisuuden toimintaan liittyy vahvasti huumausainerikollisuus ja taloudellisen hyödyn tavoittelu. Erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden kohdalla korostuu rahan keskeisyys. Katujengien ja ruotsalaisten jengien kohdalla voidaan myös nähdä mielenkiintoinen yhteys. Ruotsin poliisin haastateltavan mukaan jengien välisissä konflikteissa ja väkivallassa on kyse tietynlaisesta kunnian ja statuksen saavuttamisesta muiden jengien keskuudessa. Kyse on siitä ”kuka on suurin, kaunein ja rikkain”. Ruotsin jengikulttuuriin liittyy vahvasti myös rap-musiikki. Useampi ruotsalainen rap-artisti on jo saanut surmansa jengien välienselvittelyssä. Myös suomalaisissa katujengeissä on asiantuntijoiden mukaan havaittavista tietynlaista uhittelua, rap-musiikin tekemistä ja rikollisella toiminnalla hankittujen rahojen ja tavaroiden esille tuomista sosiaalisessa mediassa. Tämä on kuitenkin vähentynyt kiinnijäämisriskin lisääntyttyä. Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden trendeissä voi nähdä samanlaista rikollisen elämäntyylin tai identiteetin ihailua, johon kuuluu oman statuksen näyttäminen ja puolustaminen. Suomessa on ollut joitain väkivaltaisia yhteydenottoja, mutta niitä voidaan pitää hyvin lievinä Ruotsiin verrattuna. Ruotsalaiset järjestäytyneen rikollisuuden toimijat eivät myöskään ole vielä hyödyntäneet väkivaltaisia toimintamalleja Suomessa.

Verrattaessa Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden nykytilaa Desleyn jatkumon kautta voidaan todeta suomalaisten katujengitoimijoiden olevan pääasiassa ensimmäisessä, toisessa ja osittain kolmannessa vaiheessa. Katujengeissä mukana olevien henkilöiden tavoitteena on ansaita rahaa, mutta kyse ei ole vielä kovin ammattimaisesta toiminnasta Ruotsiin verrattaessa. Suomessa toimivat järjestäytyneen rikollisuuden toimijat tulevat usein ulkomailta. Näiden henkilöiden tai ryhmien tarkoituksena on ansaita rahaa rikollisella toiminnalla. Viitteitä neljännen tason tunnusomaisesta toiminnasta ei ole juuri nähtävissä. Nämä toimijat sijoittuvat Desleyn jatkumolla kolmannelle tasolle. Ruotsin osalta voidaan jengirikollisuuden ryhmien katsoa sijoittuvan kolmannelle ja neljännelle tasolle. Useita

merkkejä neljännen tason toiminnasta on nähtävissä, kuten edellisessä vertailevassa kappaleessa todettiin.

Nuoret ja lapset kohtaavat Suomessa ja Ruotsissa erilaisia haasteita tarkastellessa aineistoa rasiteorian näkökulmasta. Suomessa ei ole tarpeeksi voimakkaita taustalla vaikuttavia juurisyytöksiä. Suomessa ei ole tarpeeksi nuoria, jotka olisivat halukkaita lähtemään katujengien toimintaan. Voidaan katsoa, että Suomessa nuoret eivät kohtaa samalla tavalla rasitteita kuin jotkut nuoret Ruotsissa. Tämän voidaan katsoa koskevan erityisesti maahanmuuttajataustaisia nuoria. Tämä ei tietenkään tarkoita, etteivät nämä kohtaisi Suomessa omanlaisiaan haasteita. Vertailussa haasteiden mitta-kaava voidaan kuitenkin nähdä erilaisena. Suomessa on henkilöitä ja ryhmiä, jotka haluaisivat toimia järjestäytyneen rikollisuuden tapaisessa ryhmässä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että heillä on haasteita saada rekrytoitua tai houkutelua mukaan tarpeeksi muita nuoria, jotka olisivat valmiita lähtemään mukaan toimintaan. Ruotsissa on haastateltavan mukaan paljon lapsia ja nuoria, jotka ympäristön vaikutuksesta ajautuvat osaksi jengejä tai jotka pakotetaan mukaan.

7.3 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy

Kolmannen teeman yhteydessä asiantuntijoita pyydettiin avaamaan poliisin käyttämiä keinoja jengirikollisuuden torjunnassa ja ennaltaehkäisyssä. Asiantuntijoita pyydettiin myös ottamaan kantaa torjunnan ja ennaltaehkäisyn onnistumiseen. Haastattelussa käsiteltiin myös jengirikollisuuden leviämistä alueelta toiselle. Ruotsin poliisille tarjottiin myös mahdollisuus nostaa esille katujengi ilmiön torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn liittyviä keinoja, jotka Ruotsissa koetaan tärkeiksi ja joista Suomen poliisi voisi hyötyä.

7.3.1 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy Suomessa

Suomessa jengirikollisuuden torjunnassa korostuu rikostutkinnan tärkeys ja rikosvastuun toteutumisen varmistaminen. Laadukkaalla poliisityöllä ja esitutkinnalla saadaan järjestäytyneen rikollisuuden ja katujengien toimijoiden rikoshankkeita epäonnistumaan. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan puuttamalla pystytään myös poistamaan paljon katujengien tekemiin rikoksiin vaikuttavia esirikoksia:

”Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta on ensin ja se sitten vähentää niitä lieveilmiöitä, koska ne esirikokset poistuu, ja tällä logiikalla me yritetään ennaltaehkäistä niitä rikoksia. Sillä toiminnalla sitten ennaltaehkäistään ne rikokset, jotka olisi tapahtunut siellä katupuolella.”

Esimerkiksi takavarikoimalla iso huumausaine erä voidaan estää sen levitys katujengien toimesta myöhemmin. Poliisi pitää järjestäytyneen rikollisuuden ja katujengien rikollisuuden torjuntaa tehokkaana. Poliisin työllä onnistutaan aiheuttamaan merkittäviä haittavaikutuksia rikolliselle toiminnalle.

Vaikuttavalla toiminnalla halutaan myös ennaltaehkäistä ulkomaalaisten rikollisorganisaatioiden toimintaa maassa. Tällä pyritään välittämään rikollisille viestiä korkeasta kiinnijäämisriskistä. Rikosten selvitysprosenttia pidetään hyvänä. Haastateltavat korostivat tietojohtoisuuden ja operatiivisen analyysin merkitystä esitutinnan onnistumisen kannalta. Poliisin on parhaimman vaikutuksen saamiseksi pystyttävä rikosten tutkinnassa priorisoimaan resursseja ja valitsemaan oikeita kohteita. Helsingin poliisilaitoksella tehdään esimerkiksi HEVI-yhteistyötä, jossa laitosten välisen toiminnallisen yhteistyön kautta pyritään eri mekanismien avulla tekemään tietojohtoista kohdevalintaa. Menetelmän avulla pyritään paikantamaan vakavimmat meneillään tai suunnittelussa olevat rikoshankkeet. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa pyritään myös vaikeuttamaan erilaisin hallinnollisin keinoin. Rikollisten toimijoiden edellytyksiä ylläpitää yritystoimintaa pyritään hankaloittamaan kaikin poliisin käytettävissä olevin keinoin.

Haastatteluissa tuotiin esille useita jengirikollisuuden ennaltaehkäisyyn käytettäviä keinoja. Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään estämään nuoria ajautumasta katujengeihin. Poliisi pyrkii myös ennaltaehkäisemään katujengien tekemiä rikoksia ja katujengien vaikutusvallan kasvua. Ennaltaehkäisyssä keskitytään erityisesti rikoksia tekeviin nuoriin, joilla on riski ajautua katujengien vaikutuspiiriin:

”Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään puuttumaan siihen, että porukka nuorisirikollisuudesta ei valuisi sinne katujengirikollisuuden puolelle.”

Helsingin poliisilaitoksella on katujengeihin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen suuntautuvaa Exit-toimintaa. Helsingin poliisin Exit-toiminta on valtakunnallista. Exit-toiminnalla pyritään auttamaan henkilöitä irtautumaan katujengeistä tai järjestäytyneestä rikollisuudesta.

Haastatteluissa painotettiin tiedustelun ja tilannekuvan ylläpitämisen tärkeyttä katujengi-ilmiön torjumisen kannalta. Poliisin resursseja on kohdennettu tilannekuvan ylläpitämiseen ja tiedon keräämiseen ilmiöstä. Tätä ei nähdä vain jengirikollisuuden parissa työskentelevien poliisien tehtävänä. Resurssina tiedonkeruussa käytetään myös muualla poliisin organisaatiossa työskenteleviä poliiseja. Poliisille on tärkeää olla ajankohtainen tilannekuva ilmiön vaikutuspiirissä olevista henkilöistä. Henkilöt saatetaan myös tehdä tietoisiksi siitä, että poliisi seuraa heitä. Tällä pyritään ennaltaehkäisemään katujengien tekemiä rikoksia. Tiedustelun ja tilannekuvan ylläpito on keskeinen työkalu ilmiön tunnistamiseksi.

Poliisin katujengien vastaiseen työhön kuuluu myös julkiseen keskusteluun osallistuminen. Näin pyritään tuomaan avoimesti esiin poliisin näkemyksiä aiheesta ja tukemaan yhteiskunnallista näkemystä siitä, että katujengien toimintaa ei tule hyväksyä. Ilmiön parissa työskentelevät poliisit tekevät myös jalkautuvaa työtä. Työssä kohdataan nuoria ja pyritään liikkumaan alueilla, joissa nuoret viettävät aikaa. Teeman parissa tehdään yhteistyötä etsivän nuorisotoiminnan ja sosiaaliviranomaisten kanssa. Haastateltavien näkemyksen mukaan sosiaaliviranomaiset ovat tärkeässä roolissa ilmiöön

puuttumisessa. Sosiaalitoimen resurssit ja toimivalta nähdään kuitenkin usein liian puutteellisena. Poliisilla ei ole juurikaan toimivaltaa kohdistaa pakkokeinoja alle 15-vuotiaisiin, mutta sosiaaliviranomaisilla olisi hyvä olla mahdollisuus katkaista nuoren rikoskierre. Esimerkiksi mahdollisuus nuoren liikkumisvapauden suoraan rajoittamiseen voisi olla yksi keino akuutin rikoskierteen katkaisemiseksi. Poliisin mukaan nuoret tietävät itse rikosoikeudellisen vastuuikärajan ja näkevät usein ikänsä eräänlaisena ”vapaudu vankilasta” -korttina rikosten tekemiseen. Kokonaisuutena poliisin koettiin onnistuneen katujengien ennaltaehkäisyssä.

Katujengi-ilmiöllä on haastateltavien poliisien mukaan jonkinasteinen riski levitä alueilta, joilla se tällä hetkellä ilmenee. Haastateltavat nostivat esille monta tapaa, joilla uusille alueille saattaa joutua ilmiön vaikutuspiirissä olevia henkilöitä. Katujengien piiriin kuuluvien nuorten sijoittaminen toiselle paikkakunnalle saattaa levittää ilmiötä. Kyse on usein karismaattisista henkilöistä, jotka nopeasti keräävät samanhenkisiä kavereita ympärilleen. Katujengit osallistuvat jossain määrin huumausaineerien levittämiseen muille alueille. Aineiden levittämisen myötä kohteena oleviin kaupunkeihin saattaa kasvaa katujengeihin liittyvää toimintaa. Myös sosiaalinen media mahdollistaa ilmiöön liittyvän elämäntyylin esille tuomista paikasta riippumatta. Digitaalisen maailman kehitys on toisaalta huomattavasti pienentänyt alueellisen ulottuvuuden merkitystä. Toimijoiden sijainnilla ei ole enää samantapaista merkitystä.

7.3.2 Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy Ruotsissa

Ruotsin poliisi korosti tekevänsä kaikkensa jengirikollisuuden torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Uuden hallituksen myötä poliisi on saanut paljon uutta toimivaltaa. Hallitus on ollut valmis toteuttamaan lähes kaikki poliisin toivomat lainsäädäntöuudistukset. Poliisi on hiljattain saanut laajat mahdollisuudet takavarikoida epäiltyä rikollisella rahalla hankittua omaisuutta. Ruotsissa korostuu poliisin näkökulmasta lyhyen tähtäimen tavoitteena rikosvastuun toteutuminen ja järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden pois saaminen kadulta. Pitkän tähtäimen tavoitteena on jengirikollisuuden juurisyihin puuttuminen. Poliisin mukaan jengirikollisuus vaikuttaa kaikkeen poliisin toimintaan paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Poliisin sisäisen yhteistyön ja tiedonvaihdon kehittäminen on ollut tärkeää. Yhdessä kaupungissa tapahtuvilla asioilla saattaa olla vaikutus maan toisella puolella. Poliisin on oltava tietoinen eri tapahtumien yhteyksistä. Poliisi on kehityksen myötä pystynyt helpommin liittämään samaan tapahtumaketjuun liittyvien rikosten tutkintaa yhteen, vaikka rikokset on tehty eri puolilla maata. Jengirikollisuus on Ruotsissa levinnyt joka puolelle, kuten aikaisemmassa luvussa käsiteltiin. Ruotsin jengirikollisuus on levinnyt Tanskaan, Norjaan ja Suomeen.

Koko yhteiskunnan yhteistyö nähdään erittäin tärkeänä jengirikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi. Muita viranomaisia ja yksityisiä yrityksiä on osallistutettu ilmiön torjuntaan. Haastateltavan mukaan viranomaisten välistä tiedonvaihtoa tulisi vielä entisestään helpottaa yhteistyön parantamiseksi.

Myös aluepoliisit ovat tärkeä ennaltaehkäisyn keino. Aluepoliiseilla tarkoitetaan poliiseja, jotka jalkautuvat kansalaisten pariin ja ovat tekemisissä niin tavallisten kansalaisten, kuin niin sanotussa riskiryhmässä olevien nuorten kanssa. Tavoitteena on kyetä identifioimaan nuoret, jotka saattavat ajautua jengirikollisuuden pariin. Aluepoliiseilla tulee olla erittäin hyvä paikallistuntemus omasta alueestaan. Aluepoliiseille toimiva yhteistyö muiden viranomaisten kanssa on tärkeää.

Ruotsissa on pyritty kehittämään poliisin toimintaa entistä ennakoivammaksi. Jengirikollisten välisessä väkivallassa on usein kyse maineen puolustamisesta ja kostamisesta:

”Heillä ei vaikuta olevan empatiaa ketään kohtaan. On kyse siitä, että on oltava suurin, paras, kaunein ja tienattava eniten rahaa.”

Poliisi on pyrkinyt kehittämään toimintaa siten, että he eivät vain joudu reagoimaan jo tapahtuneisiin rikoksiin, vaan pyrkivät myös ennakoimaan tietystä rikoksesta koituvia seurauksia. Näin voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään ja puuttumaan mahdolliseen rikosten sarjaan.

Haastateltavalla oli useita näkemyksiä jengirikollisuuden torjuntakeinoista, joista myös Suomi voisi hyötyä. Ensimmäiseksi tulisi pyrkiä identifioimaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa nuoret, joilla on riski joutua katujengien piiriin. Poliisin on tärkeä seurata heitä ja tehdä heidät tietoiseksi poliisin seurannasta. Toiseksi viranomaisten välisen yhteistyön toimivuus on tärkeää myös Suomen toimintaympäristössä. Kolmanneksi on tärkeää, että poliisi seuraa ilmiötä aktiivisesti internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Myös poliisin jalkautumista kansalaisten ja nuorten joukkoon pidettiin erittäin tärkeänä.

7.3.3 Ruotsin ja Suomen jengirikollisuuden torjunnan ja ennaltaehkäisyn vertailu

Vertaillen Suomen ja Ruotsin poliisin keinoja jengirikollisuuden torjuntaan selviää, että molemmilla mailla on hyvin samanlaisia keinoja käytössä. Analyysiä tulkittaessa on myös otettava huomioon, että analyysi perustuu neljän poliisin haastatteluun. Haastatteluissa ei ole ollut aikaa käydä läpi kaikkia poliisin käyttämiä ennaltaehkäisyn ja torjunnan menetelmiä. Esiin on noussut haastateltavien poliisien tärkeiksi tai keskeisiksi kokemia keinoja.

Sekä Ruotsin että Suomen poliisissa korostetaan rikosvastuun toteutumisen tärkeyttä. Yksinkertaisesti sanottuna tavoitteena on saada järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita rikosoikeudelliseen vastuuseen tai edellytysten täytyessä vankilaan. Molempien maiden poliisissa korostetaan myös viranomaisten yhteistyön tärkeyttä ilmiön torjunnassa. Jengirikollisuus ja rikollisuus kokonaisuutena on ilmiö, johon koko yhteiskunnalla ja sen eri toimijoilla on vaikutusta. Rasiteteorian kautta voidaan havainnollistaa, kuinka monilla eri rasitteilla on vaikutusta henkilön ajautumisessa rikollisen elämänta-

van piiriin. Rasitteena voidaan nähdä esimerkiksi köyhyys tai näköalattomuus yhteiskunnan tarjoamissa valinnoissa. Nuori, joka ei esimerkiksi koe pärjäävänsä koulussa tai voivansa hankkia arvokasta koulutusta voi nähdä rikollisen elämäntavan ainoana mahdollisuutena saavuttaa jotain ”ihailtavaa”.

Päällimmäisinä eroina maiden välillä näyttäytyi tilannekuvan ja tiedustelun painottaminen. Suomessa tilannekuvan ja tiedustelun merkitystä painotettiin. Varmasti myös Ruotsissa tehdään kattavasti töitä tiedustelun ja tilannekuvan ylläpitämisen parissa. Ero voi kuitenkin katsoa johtuvan siitä, että Ruotsissa on keskityttävä proaktiivisemmin järjestäytyneeseen rikollisuuden toimintaan kuin vain ilmiön monitoroimiseen ja tunnistamiseen. Maiden välillä löytyi myös eroja toimivallan kehityksessä. Ruotsin poliisi on toivonut ja saanut viime aikoina merkittävästi uutta toimivaltaa. Myös Suomessa hallitus suunnittelee lakiuudistuksia, jotka lisäävät poliisin toimivaltaa (Valtioneuvosto 2023). Sisä-Suomen ja Helsingin poliisilaitokselta haastatellut poliisit olivat tyytyväisiä poliisin tämänhetkisiin toimivaltuuksiin. Suomen poliisin toimivaltuudet mahdollistavat tarpeeksi hyvin jengirikollisuuden torjunnan. Ruotsin poliisissa korostettiin eri poliisilaitosten välistä yhteistyötä verrattuna Suomen poliisiin. Tämä saattaa johtua siitä, että maassa jengirikollisuus on levinnyt lähes kaikille alueille. Suomessa on haastateltavien mukaan laajemmat mahdollisuudet poliisien väliseen tiedonvaihtoon kuin monessa muussa maassa.

Useita Ruotsin poliisin Suomen poliiseille antamaa jengirikollisuuden torjuntaehdotuksesta on jo käytössä. Jalkautuva ja näkyvä työ kansalaisten parissa, jota Ruotsin aluepoliisimalli edustaa voidaan nähdä yhtenä konkreettisena ehdotuksena. Tarkoituksena on nimenomaan luoda suhteita kansalaisiin. Kohderyhmänä eivät ole pelkästään haavoittuvaisessa asemassa olevat nuoret, vaan tärkeää on, että poliisi tapaa ja kuuntelee myös tavallisia kansalaisia.

Ruotsin ja Suomen poliisin torjunnan ja ennaltaehkäisyn keinoja verrattaessa on tärkeä huomioida, että Suomessa ja Ruotsissa toimitaan hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä. Vaikka Suomen poliisilla varmasti kokonaismäärältä katsottuna vähemmän resursseja, on tilanteen ennaltaehkäiseminen helpompaa, kuin tilanteeseen reagoiminen silloin kun se on jo karannut käsistä.

7.4 Nuorisirikollisuus ja jengirikollisuus

Nuorisirikollisuus nostettiin yhdeksi teema analyysin teemoista, koska sen yhteys katujengi-ilmiöön nähtiin kirjallisuuden ja aiheesta käydyn julkisen keskustelun kautta tärkeänä. Teemaan liittyen asiantuntijoilta kysyttiin, pitävätkö he nuorisirikollisuuden kehitystä alueellaan huolestuttavana jengirikollisuuden kehityksen näkökulmasta. Tutkimuksen kontekstissa nuorisirikollisuus hahmotetaan Densleyn jatkumolla ensimmäisen tason toimintana, kun taas katujengit voidaan havainnollistaa toisen ja kolmannen tason kautta.

7.4.1 Nuorisirikollisuus ja jengirikollisuus Suomessa

Katujengit hahmotetaan poliisissa aikaisemmin mainitun valtakunnallisen pisteytysjärjestelmän kautta. Yleisesi kyse on porukoista, joissa harjoitetaan rikollista toimintaa, ja joka vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen (Poliisi 10.11.2024). Nuorisirikollisuus nähdään poliisissa altistavana tekijänä katujengirikollisuudelle. Usein henkilöt, jotka päätyvät katujengien vaikutuspiiriin ovat tehneet jo nuorena henkilönä lievempiä rikoksia:

”Nuorisirikollisuus on altistava tekijä. Että joku ihan puskiasta hyppää katujengiin on aika pieni riski.”

Nuorisirikollisuudella viitataan yleisesti kaikkeen nuorten tekemään rikollisuuteen. Suurin osa katujengeihin liitetystä henkilöstä ovat olleet alaikäisenä poliisin kanssa tekemisissä. Nuoret voivat hakeutua katujengeihin monesta syystä. Katujengeistä voidaan hakea jännitystä, mainetta tai yksinkertaisesti rahaa.

Yhteiskunnan kehityksellä ja yhteiskunnan tarjoamalla tuella nuorille ja heidän perheilleen nähtiin olevan suurin vaikutus nuorisirikollisuuden ja katujengien kehitykselle. Yhteiskunnan rakenteilla on suuri merkitys siinä, nähdäänkö kehitystä, jossa yhä useammin nuorena rikoksia tekevät henkilöt siirtyvät osaksi katujengejä. Yhteiskunnan on tärkeä kollektiivisesti osoittaa, että katujengimäinen toiminta tai esimerkiksi, jonkun alueen ”omistaminen” ei ole hyväksyttävää tai mahdollista. Näin voidaan estää rikoksia tekeviä nuorisoporukoita, kehittymästä katujengeiksi.

Haastateltavat näkevät riskinä myös katujengien kehittymisen kohti järjestäytyneitä rikollisuutta. Joissain tapauksissa on nähtävillä yhteyksiä kansainvälisiin järjestäytyneen rikollisuuden toimijoihin. Useampi haastateltava painotti katujengi-ilmiön nopeaa kehitystä. Tämän kehityksen torjumisessa nähtiin tärkeänä poliisin riittävien resurssien varmistaminen ja riittävä määrä poliiseja. Asiantuntijoiden mukaan katujengiläisten päätymistä järjestäytyneen rikollisuuden piiriin ei voida kokonaan estää. Poliisilla uskotaan olevan kyky torjua huolestuttavimmat kehityskulut.

7.4.2 Nuorisirikollisuus ja jengirikollisuus Ruotsissa

Ruotsissa on paljon nuorisirikollisuutta, mutta poliisin voimavarat on viimeisen kahden vuoden aikana kohdistuneet vahvasti juuri jengirikollisuuden torjuntaan. Nuorten keskuudessa ilmenee kuitenkin paljon myös vakavaa rikollisuutta. Yleistä on nuorten, 12- tai 13-vuotiaiden lasten, tekemät rikokset, joissa syyllistytään esimerkiksi kiristykseen, uhkailuun tai ryöstöihin. Leimallista Ruotsille on myös nuorten mahdollisuus siirtyä nopeastikin jengirikollisuuden pariin. Jengirikollisuuden pariin joutuvat nuoret saattavat suostua tekemään jengeille vakaviakin rikoksia rahaa vastaan. Joissain tapauksissa henkirikos on ollut ensimmäinen rikos, johon nuori syyllistyy. Jengit saattavat rekrytoida

nuoria suorittamaan ampumisia, vaikka nämä eivät edes tiedä miten tehtävää varten annettu ase toimii.

Haastateltavan mukaan rap-musiikkia voidaan pitää yhtenä tekijänä, joka houkuttelee nuoria rikollisuuden pariin. Rap-musiikki ihanoi jengirikollisuuteen liittyvää elämäntapaa, jossa esitellään rahaa, kalliita tavaroita, nopeita autoja ja kauniita naisia. Haastateltavan mukaan monilla nuorilla on elämässään useita tekijöitä, jotka saattavat altistaa heitä jengirikollisuuden pariin joutumiselle. Mielen-terveysongelmat, vaikeudet koulunkäynnissä, vapaa-ajan harrastusten puuttuminen, välittävän ja turvallisen aikuisen puuttuminen, empatiakyvyn kehittymättömyys ja rajojen puuttuminen kotona saattavat tehdä nuoresta valmiimman tarttumaan jengien internetissä esittämiin tarjouksiin.

7.4.3 Suomen ja Ruotsin nuorisorikollisuuden vertailu suhteessa jengirikollisuuteen

Tutkimukseen haastateltiin katujengien, jengirikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden poliisin asiantuntijoita. Tutkimukseen ei haastateltu henkilöitä, jotka pääasiallisesti työskentelisivät nuorisorikollisuuden parissa. Tutkimuksessa halutaan nostaa esille se, miten nuorisorikollisuus vaikuttaa katujengeihin ja jengirikollisuuteen. Haastateltavat pystyivät kuitenkin kertomaan siitä, miten nuorisorikollisuus näkyy heidän työssään jengirikollisuuden parissa.

Suurimpana erona Suomen ja Ruotsin tilanteen välillä näyttää olevan polku jengirikollisuuden pariin. Suomessa katujengien jäsenet ovat usein tehneet nuorena pienempiä rikoksia ennen päätymistä katujengeihin. Suomessa yksilöiden polun voi nähdä enemmän lineaarisena, jossa vaiheittain siirrytään nuorena tehdyistä rikoksista katujengeihin. Katujengien voidaan ryhminä nähdä kehittyvän kohti organisoidumpaa toimintaa. Densleyn jatkumolla lineaarisen siirtymisen voi nähdä sekä yksilöiden että ryhmien kohdalla. Ruotsissa polku järjestäytyneen rikollisuuden pariin eroaa selkeästi tästä. Haastattelussa korostui jengien toiminta, jossa jengien jäseniksi pyritään rekrytoimaan todella nuoria lapsia. Haavoittuvaisilta alueilta kotoisin olevat nuoret ovat korkeammassa riskissä ajautua jengeihin. On kuitenkin myös olemassa tapauksia, jossa tavalliset nuoret tekevät jengin lukuun vakaviakin rikoksia rahan toivossa. Nämä nuoret eivät ole välttämättä aikaisemmin syyllistyneet edes lieviin rikoksiin. Erityisesti tämä kehityskulku kuvaa Ruotsin tilanteen vakavuutta ja jengien vaikutusvaltaa. Merkittävä ero toimintaympäristöissä voidaan nähdä suurimpana erona Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden välillä myös nuorisorikollisuuden näkökulmasta. Ruotsissa on myös nuorisorikollisuutta, mutta se jää helposti jengirikollisuuden varjoon.

Näiden vertailujen pohjalta voidaan myös hahmottaa rasitteita nuorisorikollisuuden ja jengirikollisuuden pariin joutumisen taustalla. Ruotsin esimerkki suhteellisen tavallisten nuorien ajautumisesta jengirikollisuuteen ei kuitenkaan tue rasiteteoriaa. Teoriaa voi myös kritisoida siitä, että sen kautta lähes kaikki asiat voidaan nähdä rasitteena. Tällöin teoria ei välttämättä pysty tarjoamaan kovin hyödyllistä selitysmallia.

8 TULOKSET JA POHDINTA

Tässä osiossa pyritään kokoavasti vastaamaan tutkimuskysymyksiin analyysin pohjalta. Tutkimuksen tulos pohjautuu edellä esitettyyn analyysiin. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli vertailla jengirikollisuuden kehitystä Suomessa ja Ruotsissa viimeisen 10 vuoden aikana. Suomessa poliisi on alkanut reagoimaan katujengi ilmiöön 2010-luvun lopussa ja 2020-luvun alussa. Suomeen on ajanjakson aikana tulleet yhä enemmän kansainvälisiä järjestäytyneen rikollisuuden toimijoita. Ruotsin ensimmäiset merkit nykyisistä jengeistä näkyivät jo 2000-luvun alussa, mutta jengirikollisuuden haittojen eskalaatio kiihtyi erityisesti 2010-luvulla. Viimeisin kiihtyminen jengien välisessä väkivallassa on nähty vuodesta 2022 eteenpäin. Suomen voidaan siten nähdä olevan noin 15-20 vuotta Ruotsin kehitystä jäljessä. Kymmenen vuoden aikajaksoa tarkastellessa on huomattava, että ilmiö ei kunnolla ollut edes noussut julkisuuteen Suomessa kymmenen vuotta sitten. Ruotsi kohtasi kuitenkin jo 10 vuotta sitten vakavia haasteita jengirikollisuuden suhteen. Haastateltavat nostivat esille, että vaikka katujengi-ilmiön kehitys huonompaan suuntaan on todennäköistä, myös niin sanotulle ”Ruotsin tielle” joutuminen nähtiin yhtenä riskinä. Tämän riskin toteutuminen nähtiin hyvin epätodennäköisenä.

*”Pitkässä kehityksessä ja pitkässä juoksussa tottakai panostukset sisäiseen tuvallisuu-
teen. Sen mahdollistaminen ja poliisien lukumäärän pitäminen riittävän isona ja varmistee-
taan, että on käytettävissä olevat keinot ja menetelmät- se on ehkä se tekijä. Tällä hetkellä
toimii hyvin ja pitää vaan jatkaa samalla tavalla, ja olla myös sen ilmiön hermolla ja olla
ajan hermolla. Toi kehittyi niin paljon ja niin nopeasti. Jos me vain lukkiudutaan johonkin
vanhaan, joka on ollut aikaisemmin, silloin mekin jäädään jälkeen.”*

*”Vaikka tekisi yhteiskunta mitä, tekisi poliisi mitä, niin aina ihmisiä päätyy järjestäytynee-
seen rikollisuuteen sitä ei pysty millään mitenkään kokonaan estämään. Uskon, että pys-
tytään huolestuttavimmat kehityskulut torjumaan. Se, mitä toivottavasti pystytään torp-
paamaan niin se, että menisi siihen mikä Ruotsin tilanne tällä hetkellä on. Se on ehkä
isoin tavoite.”*

Suomen kehitystä tarkastellessa on jopa nähtävissä, että poliisin toimenpiteiden vaikutusten myötä katujengit ovat tulleet varovaisemmaksi toiminnassaan. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa uhoaminen on vähentynyt. Katujengeihin liitetyt henkilöt pitävät matalampaa profiilia kuin ennen poliisin voimakkaampaa puuttumista ilmiöön. Ruotsissa jengirikollisuus on sen sijaan kehittynyt jatkuvasti ammattimaisemmaksi ja väkivaltaisemmaksi. Lasten rekrytointi ja jengirikollisuuden infiltraatio yhteiskunnan rakenteisiin ovat osoituksia ilmiön suunnasta yhtä vakavampaan suuntaan.

Ruotsin ja Suomen jengirikollisuuden kehitystä voidaan mallintaa Densleyn mallin mukaan. Mallin mukaan Suomessa voidaan viimeisen 10 vuoden aikana nähdä toimijoiden kehittymisen Ruotsiin

verrattavan ilmiön osalta ensimmäisen tason toimijoista toisen ja kolmannen tason toimijoihin. Myös Suomessa oleva järjestäytynyt rikollisuus voidaan hahmottaa pääasiassa Densleyn kolmannen tason mukaan. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen linkittyvä väkivalta tai muut keinot kontrolloida yhteisöä voidaan asiantuntijoiden kuvauksen mukaan nähdä pikemminkin vähentyneen.

Tutkimuksen toinen tutkimuskysymys käsitteli Suomen ja Ruotsin jengirikollisuuden nykytilaa. Jengirikollisuuden kehitys kuvaa myös monia nykyhetken trendejä. Maiden välillä voi nähdä Ruotsin jengeissä ja suomalaisissa katujengeissä paljon samoja piirteitä. Haastatteluissa nousi esiin rap-musiikin tärkeys, sosiaalisessa mediassa uhoaminen, roadman-kulttuuriin yhdistettävän elämäntyylin ihannointi. Huumausainerikollisuus on myös keskeinen osa ilmiötä molemmissa maissa. Tärkein ero on kuitenkin näiden ilmiöiden erilainen laajuus. Esimerkiksi Ruotsissa maan suosituimpia räppäreitä on yhdistetty jengirikollisuuteen (Puukka ja Nelskylä 2023). Suomessa jengeihin yhdistetyt räppärit ovat pääasiassa jääneet marginaaliin. Tässäkin kysymyksessä tärkeimpänä erona voidaan nähdä juuri jengirikollisuuden skaala. Ruotsissa uolemaan johtavat ampumiset ovat viime vuosina lisääntyneet rajusti. Ruotsissa jengeihin on yhdistetty 62 000 henkilöä. Tämä luku kuvaa maiden välistä eroa havainnollistavasti.

Suomessa poliisin näkemyksen mukaan ilmiö on suhteellisen hyvin hallinnassa. Puuttamalla järjestäytyneeseen rikollisuuteen saadaan vähennettyä katujengeihin liittyvää rikollisuutta poistamalla järjestäytyneen rikollisuuden tekemä esirikos. Yhtenä maiden välisenä nykyhetken erona voidaan nähdä polku jengirikollisuuden pariin. Suomessa henkilöillä on yleensä jonkinlaista rikollistaustaa ennen liittymistä katujengiin. Täten Suomessa nuorisorikollisuuden ja katujengien välillä on jonkinlainen yhteys. Ruotsissa isoin ongelma on nuorten lasten rekrytoiminen. Jengin saattaa liittyä nuoria tai lapsia, joilla ei ole mitään aikaisempaa rikollista taustaa.

Suomen poliisin mukaan yhteiskunnan rakenteet suojaavat osittain katujengiytymistä vastaan. Esimerkiksi asuntopolitiikassa on tehty oikeita ratkaisuja. Suomeen ei ole syntynyt samanlaisia ainoastaan maahanmuuttajien asuttamia lähiöitä kuin Ruotsissa. Myöskään koulut eivät ole yhtä segregoituneita kuin Ruotsissa. Ruotsin poliisissa korostetaan myös koko yhteiskunnan vaikutuksen tärkeyttä. Ruotsissa panostetaan kaikkien toimijoiden osallistamiseen ongelmaan puuttumiseen.

Viimeinen tutkimuskysymys pyrki selvittämään ja vertailemaan keinoja, joilla jengirikollisuutta torjutaan ja ennaltaehkäistään Suomessa ja Ruotsissa. Suomalaisten poliisien haastatteluissa korostui jengirikollisuuden torjunnan kannalta rikosvastuun toteutuminen. Lisäksi tietojohdoisuus tutkinnan suuntaamisessa, tiedustelu ja tilannekuvan ylläpitäminen nähtiin tärkeinä. Suomen poliisin ennaltaehkäisevässä toiminnassa korostuu yhteistyö sosiaaliviranomaisten kanssa. Ennaltaehkäisevään toimintaan kuluu myös Exit-toimintaa, julkiseen keskusteluun osallistumista ja nuorten pariin jalkau-

tuva poliisityötä. Myös Ruotsin poliisi näkee rikosvastuun toteutumisen ja tekijöiden vankeus tuomiot keskeisenä lyhyen aikavälin tavoitteena jengirikollisuuden torjunnassa. Poliisi on saanut paljon uusia toimivaltuuksia jengirikollisuuden torjumiseen. Poliisi on muun muassa saanut laajat valtuudet takavarikoida jengirikollisten rikollisella toiminnalla hankkimaa omaisuutta ja laajemmat tiedusteluoi-keudet. Pitkän tähtäimen tavoitteena on jengirikollisuuden juurisyihin puuttuminen ja ennaltaehkäisy. Tässä korostuu yhteistyö ja tiedonvaihto muiden viranomaisten kanssa, mutta myös kaikkien yhteis-kunnan toimijoiden osallistuminen tähän ennaltaehkäisevään työhön. Ruotsin poliisi korosti lisäksi netissä tehtävän työn tärkeyttä ns. nettipoliisitoimintaa ja jalkautuvan työn tärkeyttä. Ruotsissa on niin kutsuttuja aluepoliiseja, joiden tärkein tehtävä on jalkautua kansalaisten joukkoon. Ruotsin poliis-in haastateltavan mukaan nettipoliisitoiminnan ja jalkautuvan työn kehittäminen olisi myös Suo-messa hyödyllistä jengirikollisuuden ja katujengien torjunnan kannalta. Myös Suomen kannalta näh-tiin tärkeänä viranomaisten välisen yhteistyön kehittämisen, jotta voidaan tunnistaa haavoittuvai- sessa asemassa olevat nuoret. Ruotsin poliisin mukaan kriittinen ikä katujengeihin ajautumisen es-tämiseksi on jo ennen 15 ikävuotta.

Yksi tutkimuksen taustalla olevista tutkimuskysymyksistä pyrki vastaamaan siihen, onko Ruotsin kal-tainen jengirikollisuuden kehitys mahdollista Suomessa. Haastateltujen poliisien mukaan jengirikolli-suus ja katujengit todennäköisesti kehittyvät vakavampaan suuntaan jatkossa. Haastateltavat näki-vät kuitenkin Ruotsin kaltaisen kehityksen suhteellisen epätodennäköisenä:

”Tottakai ne riskit siihen, että se (katujengit) muuttuu ja kansainvälistyy tai muuttuu enem-män sen tyyppiseksi mitä Ruotsissa on niin se on ihan oikea riski, mutta sen eteen teh-dään hirveän paljon töitä poliisissa.”

Poliisi on Suomessa onnistunut puuttumaan järjestäytyneen rikollisuuden ja katujengien toimintaan. Uutiset ruotsalaisten jengien masinoimista suurien huume erien kuljetuksesta Suomeen havainnol-listavat ruotsalaisten jengien pyrkimyksiä laajentaa toimintaansa Suomeen (Kantola 2023b). Hiljat-tain myös Tampereella ruotsalaiset jengirikolliset suunnittelivat räjäyttävänsä suomalaisen moottori-pyöräjengin kerhotilat (Kantola 2024). Tapauksen voidaan nähdä kertovat uudesta mahdollisuudesta väkivaltaan suomalaisten ja ruotsalaisten jengien välillä. Vain tulevaisuus näyttää oliko kyseessä yksittäistapaus vai mahdollinen kehityskulku. Suomen poliisi joutuu todennäköisesti jatkossa kohtaamaan muutoksia järjestäytyneen rikollisuudessa ja katujengeissä ilmiöinä. Tutkimuksen perusteella on olemassa paljon viitteitä siitä, että katujengien toiminta muuttuu lähemmäksi järjestäytyntä rikol-lisuutta. Myös järjestäytyneen rikollisuuden toimikenttä monimutkaistuu, kun uudenlaisten toimijoi-den määrä lisääntyy. Kuvaavaa on kuitenkin se, että Suomen poliisi on pystynyt paljastamaan ja saattamaan tekijät rikosvastuuseen edellä mainituissa tapauksissa. Tutkimuksen lopputuloksen yh-

teenvetona voidaan nähdä, että jengirikollisuus ja katujengit Suomessa ovat muuttuneet ja muuttumassa vakavampaan suuntaan. Suomen ei vielä voida kuitenkaan katsoa olevan Ruotsin tiellä. Suomen poliisilla on edelleen hyvät mahdollisuudet ja keinot torjua ilmiön kehitystä väärään suuntaan.

Tutkimuksen käyttämä teemahaastattelu onnistui keräämään haastateltavilta poliiseilta relevanttia tietoa aiheesta. Tutkimuksen aihetta on tarpeen rajata, jotta tutkimus pysyy sille annetuissa raameissa. Rajauksen ansiosta tutkimus pystyy tuottamaan tietoa vain aiheeseen valitusta näkökulmasta. Haastatteluissa poliisit nostivat esille paljon samanlaisia näkökulmia, mikä teki aineiston analyysistä luokkien ja alaluokkien avulla helpompaa. Haastateltavien poliisien antaman tiedon voidaan katsoa olevan luotettavaa, sillä se perustuu vankkaan kokemukseen teemasta.

Tulosten tulkinnassa tulee ottaa huomioon, että ne edustavat vain neljän poliisin asiantuntijan näkemystä. Kaikki haastatellut asiantuntijat työskentelevät poliisissa jengirikollisuuden parissa, joten heidän tietämystään aiheesta voidaan pitää laajana ja ajankohtaisena. Tulosten tulkinnassa on myös huomioitava, että haastateltavat poliisit edustavat eri poliisilaitoksia, joiden katujengi- ja jengirikollisuustilanteet eroavat toisistaan. Tutkimukseen ei ole haastateltu edustajia kaikilta Suomen poliisilaitoksilta, joten sen luoma kuva jengirikollisuudesta ei edusta koko Suomea. Tutkimuksen rajallisen laajuuden vuoksi ei ole ollut mahdollista haastatella asiantuntijoita kaikilta poliisi laitoksilta. Tutkimuksessa on haluttu rakentaa yleiskuva ilmiöstä. Tämän yleiskuvan paikkansapitävyyttä tulisi testata laajemmalla tutkimuksella.

Tämän tutkimus on pyrkinyt esittelemään ja avaamaan keskustelua ajankohtaisesta aiheesta. Tutkimus ei kuitenkaan pysty opinnäytetyönä käsittelemään aihetta ja pohdinnan kohteena olevia kysymyksiä siinä laajuudessa, jossa se olisi tarpeellista. Aiheen tutkimusta olisi tulevaisuudessa hyvä laajentaa. Ruotsin poliisista olisi hyödyllistä haastatella asiantuntijoita laajemmin. Jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää suomalaisten ja ruotsalaisten jengien välisen yhteistyön kehitystä. Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että Ruotsin poliisilla on paljon asiantuntemusta ja kokemusta jengirikollisuuden torjunnassa. Ruotsissa juuri ennaltaehkäisy ja lasten rekrytointiin puuttuminen nähdään keskeisinä keinoina torjua ilmiötä. Tuleva tutkimus aiheesta voisi laajentaa selvitystä Ruotsissa käytössä olevista keinoista jengirikollisuuden torjunnassa ja ennaltaehkäisyssä ja niiden mahdollisesta soveltamisesta Suomen kontekstissa.

9 LÄHTEET

Ahlander, J. 2022: Swedish PM says integration of immigrants has failed, fueled gang crime. uutinen, Reuters, luettavissa <https://www.reuters.com/world/europe/swedish-pm-says-integration-immigrants-has-failed-fueled-gang-crime-2022-04-28/>, luettu 23.4.2024.

Auramies, J. 2020: "Ruotsin ongelmat tulevat Suomeen, jos emme radikaalisti muuta linjaamme"-SDP:n mukaan Suomi ei ole Ruotsin tiellä., uutinen, MTV-uutiset, luettavissa <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/raju-yhteenotto-nuorisoriikollisuudesta-kaikki-ruotsin-ongelmat-tulevat-suomeen-jos-emme-radikaalisti-muuta-linjaamme-sdp-n-mukaan-suomi-ei-ole-ruotsin-tiella/7979952>, luettu 23.3.2024.

Blomqvist, J. 2023: Jengirikollisuus huolestuttaa eduskunnassa-kansanedustaja antoi synkän arvion Suomen tilanteesta, uutinen, Ilta-Sanomat, luettavissa <https://www.is.fi/politiikka/art-2000009399135.html>, luettu 20.3.2024

Covey, H.C, 2010: Street Gangs Throughout the World. Toinen painos, Charles C Thomas Publisher ltd. Springfield

Densley, James A. 2013: How Gangs Work: An Ethnography of Youth Violence, Palgrave Macmillan, Iso-Britannia. Luettavissa:

https://books.google.fi/books?id=RIZ3CAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0%23v=onepage&q&f=false#v=onepage&q&f=false, Luettu 18.11.2024

Forss, M. 2023: Katujengi rikosoikeudellisesti määriteltynä järjestäytyneenä rikollisryhmänä, Edilex-sarja 2023/26, 1–32. Edita Publishing Oy

Jukarainen, P. & Juutinen, M., Laitinen, K. 2023: Järjestäytynyt rikollisuus Suomessa; katsaus järjestäytyneen rikollisuuden toimijoihin ja markkinoihin, poliisiammattikorkeakoulu, poliisiammattikorkeakoulun katsauksia.

Kantola, A, 2023a: Päätekijöille pitkät tuomiot: oikeus piti Dödspatrulleniin kytkeytynyttä Suomen valloitusta "poikkeuksellisen järjestäytyneenä", uutinen, Helsingin Sanomat, luettavissa <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010450340.html>, luettu 10.11.2024

Kantola, A. 2023b: Erittäin väkivaltainen katujengi on rantautunut Ruotsista Helsinkiin, uutinen, Helsingin Sanomat, luettavissa <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009894271.html>, luettu 20.3.2024.

Kantola, A. 2024: Liivijengin tiloihin suunniteltiin poikkeuksellisen väkivaltaista iskua Tampereella., uutinen, Helsingin Sanomat, luettavissa: <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010817715.html>, luettu 10.11.2024

Kerkelä, L. 2023: Nämä neljä mittaria kertovat totuuden Suomen katujengitilanteesta, uutinen, Helsingin Sanomat, luettavissa <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009897523.html>, luettu 20.3.2024.

Keski-Heikkilä, 2023: Entinen sisäministeri Ohisalo sanoi vuonna 2020, ettei Suomi ole Ruotsin tiellä- Tätä mieltä hän on asiasta nyt, uutinen Helsingin Sanomat, luettavissa <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009904664.html>, luettu 20.3.2024.

Kivimäki, A. 2024: Nuoriso muuttuu aivan päinvastaiseen suuntaan kuin julkisuudesta voisi päätellä, sanoo kriminologi Matti Näsi, uutinen, Helsingin Sanomat, luettavissa <https://www.hs.fi/tiede/art-2000009968231.html> luettu 20.3.2024.

Laakso, T. 2019: Järjestäytynyt rikollisuusryhmä-määritelmä ja koventamisperuste lainsäädännössä, Poliisiammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö.

Luodelahti, J. 2022: Ampuma-aseväkivalta Ruotsissa ja sen ennaltaehkäisy, Poliisiammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö.

Moon, B. & Agnew, R. 2018: Strain theory and violent behaviour teoksessa The Cambridge Handbook of Violent Behaviour and Aggression, Cambridge Universit press.

Munchie, J. 2021: Youth and Crime, viides painos, Sage Publications Ltd.

Naakka, A. 2022: Poliisi paljasti useita katujengin tekemiä rikoksia Turussa, uutinen, Ilta- Sanomat, luettavissa <https://www.is.fi/turun-seutu/art-2000009268988.html>.

Nurila, T. 2023: Professori; Ruotsi on menettänyt jengirikollisuuden hallinnan- ”Kauhuskenaario, uutinen, Iltalehti, luettavissa <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/65fbe7cb-bf32-47e8-a9d6-88d2c68a7aa9>, luettu 20.3.2023.

Poliisi, Katujengien rikollisuus, verkkosivu, luettavissa: <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus>, luettu 10.11.2024

Poliisi, Poliisin strategia on päivitetty toimintaympäristöä vastaavaksi; poliisin visio on olla kaikkien turvana, kaikkina aikoina, verkkosivu, luettavissa <https://poliisi.fi/poliisin-strategia>, luettu 20.3.2024.

Puuka P., Nelskylä L. 2023: Ruotsissa gangsta rapista on tullut jengielämästä kertovaa valtavirtaamusiikki ei ole yksistään väkivallan syy, sanovat tutkijat, uutinen, YLE, luettavissa <https://yle.fi/a/74-20052682>, luettu 10.11.2024

Pyynnönen, K & Mäkinen, V. 2023: Katujengien erityispiirteet: kirjallisuuskatsaus katujengien erityispiirteisiin Suomessa sekä ulkomailla, Poliisiammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö.

Rantanen, M. 2023: Hallitus ottaa vakavasti nuorten rikosten kasvun ja jengiytymisen, verkko sivu, Valtioneuvosto, luettavissa <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/hallitus-ottaa-vakavasti-nuorten-rikosten-kasvun-ja-jengiytymisen>, luettu 20.3.2024.

Regeringskansliet, Kraftag för att bekämpa gängkriminaliteten, 2023, verkkosivu, luettavissa <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/10/kraftag-for-att-bekampa-gangkriminaliteten/>, luettu 23.3.2024.

Salihu, D. 2021: Tills alla dör, Mondial, Ruotsi.

Savolainen, J. 2024: Mikä on totuus nuorten rikollisuudesta”, näkökulma, Verkko-uutiset, luettavissa <https://www.verkkouutiset.fi/a/mika-on-totuus-nuorten-rikollisuudesta/>, luettu 20.3.2024.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018: Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi, Tammi, Helsinki, luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118>, luettu 25.3.2024,

Valtioneuvosto, 2023: Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma, verkkosivu, luettavissa https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/, luettu 10.11.2024

Vilka, H. 2021: Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujaan, Santalahti-kustannus, Keuruu, luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523701236>, luettu 25.3.2024.

Wierup, L. 2020: Gansterparadiset: så blev Sverige arena för gängkriminalitet, bokförlaget forum, Ruotsi.

Woods, N. 2017: Race, gangs and youth violence, Bristol university press, Iso-Britannia.

10 LIITTEET

10.1 Haastattelurunko

Teema 1: Jengirikollisuuden kehitys

Tarkentavat kysymykset:

- Miten jengirikollisuus on alueellasi kehittynyt viimeisen 10 vuoden aikana?
- Mitä keskeisiä seikkoja haluat nostaa esille liittyen jengirikollisuuden kehitykseen alueellasi?

Teema 2: Jengirikollisuuden nykytila

Tarkentavat kysymykset:

- Miten kuvailit jengirikollisuuden nykytilaa alueellasi?
- Mitä keskeisiä seikkoja haluat nostaa esille liittyen alueesi jengirikollisuuden nykytilaan ja tulevaan kehitykseen?

Teema 3: Jengirikollisuuden torjunta ja ennaltaehkäisy poliisin näkökulmasta

Tarkentavat kysymykset:

- Miten poliisi alueellasi torjuu jengeihin liittyvää rikollisuutta?
- Miten poliisi alueellasi ennaltaehkäisee jengirikollisuutta?
- Miten poliisi on mielestäsi onnistunut tai epäonnistunut edellä mainituissa tehtävissä?
- Näetkö, että jengirikollisuudella alueellasi on riski levitä muille alueille?
- Näetkö, että jengirikollisuus alueellasi on saanut vaikutteita muiden alueiden jengirikollisuudesta?

Teema 4: Nuorisorikollisuus ja jengirikollisuus

Tarkentavat kysymykset:

- Koetko nuorisorikollisuuden alueellasi huolestuttavana jengirikollisuuskehityksen näkökulmasta?

